

15 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1865.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 5.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

○○○

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

○○○

(Συνέχεια)

Παραλαβών την δραματικήν τέχνην ὅπως ἀκατέργαστον παρά Θεσπίδος καὶ τοῦ Φρυγίχου καὶ εἰτινος ἄλλου τῶν πρό αὐτοῦ ὁ δαίμονιος Αἰσχύλος, ἀνέπλασε καὶ ἀνεμόρφωσεν ὅπως αὐτήν, κατὰ τε τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ ὕλικόν μέρος. Μορφώσας τοὺς χαρακτῆρας τῶν δρώντων προσώπων, ἐτακτοποίησε τὸν χορὸν κατὰ τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὰ δρώντα πρόσωπα ἐν μέρει καὶ καθ' ὅλου, καὶ τὴν σκηنيκὴν διακόσμησιν ἀνέπτυξεν εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον. Θραύσας τὰ τῆς Θεοκρατικῆς ἐξεως δεσμὰ, ἠλευθέρωσε τὴν δραματικήν τέχνην τῆς διαδοχικῆς καὶ κληρονομικῆς στερεοτυπίας, καὶ ἠνέφξε τὴν πύλην τῶν ἐλευθέρων ἐμπνεύσεων, καὶ τὸ στάδιον τῆς ἐλευθέρου καὶ ἀδεσμεύτου δραματικῆς συνθέσεως προητόμασε τοῖς μετ' αὐτὸν καὶ τοῖς συγχρόνοις.

Τὸ θρησκευτικὸν καὶ μονότονον Διονυσιακὸν ἄσμα διεδέχθη τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Αἰσχύλου κυρίως ἡ ἐλευθέρου ᾠδῆ καὶ ἡ κατ' ἐκλογὴν συνθεσις. Ὁ τράγος ἐπὶ τῆς θυμέλης ἀπόκειται μὲν πάντοτε ὡς ἄθλον τοῦ χοροῦ, ἀλλ' ὁ χορὸς οὗτος δὲν συνέκειτο πλέον ἐκ Σατύρων, ὡς τὸ πάλαι. Νύμφαι, πόλιται, παρθένοι, ἡ γέροντες ἀνίστανται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς χοροὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Αἰσχύλου· μόνον δὲ ἐν τῷ κυρίως Σατυρικῷ δράματι, ὅπερ μετὰ σειράν πολυδακρύτων πράξεων ἤρχετο νὰ μαλακῶν τὴν παθαίνομένην ἐκ τῶν θλιβερῶν ἐντυπώσεων ψυχὴν τῶν ἀκροουμένων μόνον ἐν τούτῳ λέγομεν, διετηρήθη ἡ ἀνάμνησις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἀρχαίου ὕφους τῆς δραματικῆς

τέχνης. Τὰ παθήματα τοῦ Διονύσου δὲν ἀπετέλουσαν πλέον τὴν πράξιν οὐδ' ἐστοιχείουν τὴν ψυχὴν τοῦ δράματος. Ἦδη πρό πολλοῦ εἶχεν ἀπαγγελθῆ ἡ φράσις: «οὐδὲν πρὸς Δίονυσον.» Καὶ ὁ προεξαρχὸν τοῦ χοροῦ δὲν ἦτο τὸ κατ' ἐξοχίαν δρῶν πρόσωπον ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Τὸ δράμα ἀνελάμβανε τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ ἀπεξεδύετο τὸν λυρικοεπικὸν αὐτοῦ χιτῶνα. Τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον ἀντικαθίστα ἡ τεχνικὴ πλοκή, ἡ γεννώσα διὰ τῆς ἐνότητος τῆς πράξεως, τῶν ἀντιθέσεων, τῶν ἐπεισοδίων, καὶ τῶν δέσεων καὶ λύσεων, νέον ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐκούσαν ἀκούσαν παρέσυρε καὶ ἐφείλκε, μαγνήτου δίκην, τὴν ψυχὴν καὶ τὸν οἶκτον, ἢ τὴν ἰλαρότητα ἐπεκαλεῖτο. Τὴν τρυγί κεχρισμένην ὄψιν τῶν δρώντων προσώπων ἀντικαθίστα ἡ τραγικὴ ἢ σατυρικὴ προσωπίς, τὴν τοῦ τράγου δορὰν μεγαλοπρεπῆς χιτῶν καὶ ἡ κόθουρος, καὶ ἡ σκηνογραφικὴ μεγαλοπρέπεια συνηγωνίζετο πρὸς τὴν σεμνοπρεπειαν τῆς πράξεως, σιωπηλῶς λαλοῦσα καὶ ἀρμονικῶς συναδούσα πρὸς τὸν ἴαμβον, ὅστις καθιερώθη διὰ τὸ διαλογικὸν τῆς πράξεως καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ αὐλοῦ βοηθούμενον ποικίλον στίχον τοῦ χορικοῦ μέρους. Τοῦ Θεσπίδος ὁ ἐφ' ἀμάξης ὀχούμενος χορὸς καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἄδων ἐκλήθη ὑπὸ Φρυγίχου περὶ τὴν θυμέλην, καὶ τὸν κύκλιον ἐχόρευσε ἐντὸς ξυλίνου εὐτελοῦς παραπήγματος· τοῦ δὲ Αἰσχύλου ζῶντος, ἐντὸς καλλιμαρμάρου θεάτρου ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς σκηνῆς ἀνέσθη καὶ συνήνωσε τὴν ἔρρυθμον αὐτοῦ φωνὴν μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ τῆς σεμνοπρεποῦς ἐκφράσεως, ἠρώων, ἡμιθέων καὶ θεῶν (1), ἐν χρόνῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ὠρι-

(1) Ὁρατίου Φλάκκου, «Ποιητικὴ τέχνη» στ. 216. « Τῆς τραγωδίας (εἴδους ἄλλου νέου) ἐφευρετῆς ἢ λέγεται ὅτι υπῆρξεν ὁ Θεσπιδας. Περιέφερε δὲ τοὺς ὑποκρίτας αὐτοῦ, τρυγί κεχρισμένους, ἐφ' ἀμάξης, . . . Ὁ Αἰσχύλος, μετὰ τὸν Θεσπίδα, ἐφευρε τὴν προσωπίδα καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἑσθήτη· ἀπὸ ἀπλοῦ παραπήγματος ἐσχημάτισε θεάτρον, ἔθηκεν εἰς τὸ στόμα τῶν ὑποκριτῶν φράσιν ἠρώων καὶ θεῶν, καὶ ἀνύψωσεν αὐτοὺς διὰ τῆς κοθούρου.»

σμένω ἀριθμῷ καὶ τῷ πρέποντι κόσμῳ τὴν πάροδον ποιοῦμενος.

Ἡ τετραλογία ἐν τῷ θεάτρῳ ἀντεστοίχει πρὸς τὴν ἐν τοῖς σταδίοις νύσσαν. Οἱ δραματικοὶ ποιηταὶ ὤφειλον, τρεῖς παρουσιάζοντες τραγωδίας καὶ μετ' αὐτάς ἐν Σατυρικὸν δράμα, ἢ ἀπεκδυθῶσιν εἰς τὸν ἠθικὸν ἐκείνον ἀγῶνα, ὅστις δάφνην καὶ φήμην ἰσόθεον ὑπέσχετο, ἐὰν τῆς φαντασίας αὐτῶν τὰ ἔργα ἐχειροκροτοῦντο ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς ἐκείνου δήμου, τοῦ παρισταμένου καὶ ἀτενῶς ἀκροωμένου καὶ θεωμένου. Ἡ πολυτέλεια τῶν παραστάσεων ἐπεκαλεῖτο ἤδη τὴν φιλόμουσον συνδρομὴν τῶν χορηγῶν. Τῆς νύσσης δ' ἐπιτυχῶς καμυπομένης ὑπὸ τοῦ εὐτυχοῦς ποιητοῦ, ἦτοι τῆς τετραλογίας ἐπιδοκιμαζομένης, ἡ εὐγενὴς δάφνη ἀνεβίβαζεν αὐτὸν μέχρι τῶν κυρίων τῆς γῆς θεῶν. Ἐν γένει, ὁ ἀρχαῖσμος ἀπεξεδύετο ἐπὶ Αἰσχύλου τὸν ταπεινὸν χιτῶνα, καὶ ἡ τραχύτης τῶν δραματικῶν ἠθῶν ἐμαλακύνετο διὰ τῆς ἐξωτερικῆς χάριτος καὶ τοῦ ἠθικοῦ ὕψους. Ἡ διὰ τῶν Μηδικῶν ἐπελοῦσα ἠθικὴ ἀναζωπύρωσις ἐπερρέαζε καθ' ὅλου τὴν τάσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ἰπὸ τὴν γόνιμον διάνοιαν τοῦ Αἰσχύλου ἡ ἔμπνευσις αἰχμάλωτος ἐκλινε τὸν αὐχένα, ὑπὸ τὰς ἰσχυρὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀναπλαστικοῦ αὐτοῦ νοῦς τὸ θεᾶτρον ἀνεπλάσθη, καὶ ὁπότεν ὁ ἐξάλλος δραματοποιὸς ἀνέβαινε τὴν σκηνήν, ἡ φωνὴ του, ὡς ἀστραπὴ ἀπὸ τῆς σκηνῆς κατακυλινδουμένη, ἠλέκτριζε τὰς φρένας καὶ τὸν νοῦν τῶν παρισταμένων Μαραθονομάχων.

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν οὐδόλως νὰ προσενέγκωμεν θυμιάμα εἰς τὸν τιτᾶνα τῶν Ἑλλήνων δραματικῶν. Λέγομεν τι ἴσως κάτω τοῦ ἀληθοῦς κείμενον. Μετὰ τὸ αὐτὰ ναυαγία τῶν γραμμάτων, καὶ τσοσούτους κλυδωνισμοὺς καὶ λεηλατήσεις τῆς δραματικῆς ἱστορίας, τὰ περὶ Αἰσχύλου ἱστοροῦμενα ὑπὸ διαφόρων ἀποσπασμάτων καὶ λειψάνων τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ πολλοστημόριον τι τοῦ ἀληθοῦς καὶ πραγματικοῦ. Παρ' ὀλίγον ἴσως ἢ ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὁ Αἰσχύλος πρῶτος ἐμόρφωσε τὴν δραματικὴν τέχνην. Ἀπολεσθέντων εἰς τὰ βᾶθη τῶν αἰώνων, καὶ ὑπὸ τὴν σκιερὰν ὀμίχλην τῶν παραδόσεων τῶν πρὸ τοῦ Αἰσχύλου δραματικῶν μνημείων, οὐδὲν ἄλλο γινώσκωμεν ἢ μόνον, ὅτι ταῦτα ἦσαν ἀκατέρηστα δοκίμια, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰ καλλιτεχνήματα τοῦ πατρὸς καὶ μορφωτοῦ τοῦ ἀληθῶς δράματος, ὅταν τὰ τραγῆα καὶ δύσμορφα ἐξαμβλώματα τῆς γλυπτικῆς Ἀσιανῆς τέχνης πρὸς τὰ ὑποδείγματα, περὶ ὧν ὁ Λατίνος Ὁράτιος εἶπε: « Vos autem exemplaria Graeca nocturna versate manu versate diurna. »

Καθιερωθεῖσης ἤδη τῆς δραματικῆς ἐλευθερίας ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως, ἡ θρησκευτικὴ τάξις ἐλησμονήθη ἠθικῶς, ἰκανοποιήθη δὲ μόνον ὑλικῶς. Ἰπὸ τὰς ὠραίας καὶ μαγικὰς ἐκείνας γραμμάς τῶν ἡμερῶν τῆς Ἀττικῆς ὄρεων, ὑπὸ τὸν γλυκὺν ἐκείνον καὶ κυανοῦν οὐρανόν, ὅπου ἡ ἀνατολὴ ἀγγέλλεται πάντοτε ὑπὸ τῆς ῥοδοπέπλου Ἡοῦς καὶ ἡ δύσις ὑπὸ χρυσοῦν νεφάων, ἀγγελλόντων τὴν μετὰ θάνατον

δόξαν, ἄνωθεν τῆς γλαυκῆς καὶ μαλακῶς χαρασσομένης ὑπὸ τῆς αὔρας Φαληρικῆς καὶ Πειραικῆς θαλάσσης, ἡ τραγικὴ Μοῦσα μελάμπεπλος κατέφυγεν ὑπὸ τὰς σπανίας καὶ μονήρεις κυπαρίσσους. Τὸ κἀνιστρον τῶν ἐμπνεύσεων ἐχέετο ἄνωθεν ὑπὸ τῆς Μνημοσύνης, καὶ οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ ὑπὸ τὴν πένθημον καὶ μονήρη κυπαρίσσον ἐποίουν.

Τὸ συναζάριον τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἡμίστορικῶν παραδόσεων ἄφινε τὰς σελίδας αὐτοῦ νὰ περιπετώσιν εἰς τὰς Ἀττικὰς ἐκτάσεις, καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ποιητῶν, ποθοῦσα νὰ ψάλλῃ καὶ ἐπὶ σκηνῆς νὰ ἐκτραγωδήσῃ τὰ τῶν ἠρώων καὶ ἡμίθεον παθήματα, εὗρισκε τροφήν, χρυσοῦσα διὰ τῶν ἀθανάτων αὐτῆς χρυσοῦν ἀκτῖνων τὰς περιπετώσας ἐκείνας τῶν συναζαρίων δέλτους.

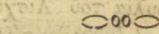
Οἱ ἦρωες, οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἡμίθεοι ἀναμιξῶς ἐλάμβανον μέρος ἐνεργὸν καὶ παθαινόμενον εἰς τὰς δραματικὰς σκηνὰς, ὅσας ἐχάρασεν ἡ θερμὴ καὶ ἐνθους τῶν ποιητῶν φαντασία, καὶ ἀπὸ τοῦ Ταϊνάρου μέχρι τῆς Σκυθίας ἄκρας ἀνεζήτει ὁ Ἕλλην δραματικῆς πρόσωπα, ἄζια σκηνῆς, θεῖα ἢ ὑπεράνθρωπα ἢ καὶ ἠρωϊκά, ὅπως δραματικούς πλέξῃ στεφάνους.

Τὴν ιδέαν τῆς ἐλευθερίας, ὡς εἶπομεν, ἀνεπτυγμένην ἔχων ὁ Αἰσχύλος εἰς τὸ ἔπακρον, καὶ ἀποστρεφόμενος τὸν ἐκβεβακχυμένον τῆς ἀρχαιότητος Ὀλυμπον, ὅπου θεοὶ σάρκινον κατώκουν, ἐζήτει μέσον διαμαρτυρήσεως. Ἀνεδίφησε τὰ συναζάρια, κατέφυγεν εἰς τὰς παραδόσεις, καὶ εὔρεν. Εὔρε πρόσωπον, συνδεόμενον μετὰ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος πρόσωπον θεῖον· θεότητα προσφιλῆ τοῖς Ἀθηναίοις ἰδίως. Τὸ πρόσωπον τοῦτο ἠδύνατο νὰ παλαίσῃ ἐπὶ σκηνῆς μετὰ τοῦ ὅλου ὑλικοῦ τῆς ἀρχαιότητος οὐρανοῦ ἠδύνατο νὰ ἐπισύρῃ τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀκροατηρίου, καὶ νὰ στρέψῃ τὴν ὀργὴν τοῦ κοινοῦ κατὰ τοῦ δυνάστου Πανθέου. Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ καρτερία, συνεννούμεναι ἐν τῷ πρόσωπῳ τούτῳ, παρεῖχον σθένος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ Αἰσχύλου, καὶ ἐλπίδα ἐπιτυχίας ἐδίδον. Τὸ εὔρεθῆν πρόσωπον ἦτον ὁ Προμηθεύς.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές).

ΠΕΡΙ ΗΣΙΟΔΟΥ.

Δ'. Ποιήματα αὐτοῦ.

Τὰ εἰς τὸν Ἡσίοδον ἀποδιδόμενα ποιήματά εἰσι κυρίως τρία: τὰ Ἐργα καὶ Ἡμέραι, ἡ Θεογονία, καὶ ἡ Ἀσπίς Ἡρακλέους. Ἰπάρχει τοιαύτη ὁμοιότης χαρακτῆρος καὶ ὕφους μετὰ τῆς Θεογονίας καὶ τῶν Ἐργῶν καὶ Ἡμερῶν, ὥστε οὐδόλως εἶναι συγκεχωρημένον ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς στενῆς συγγενείας τῶν δύο τούτων ποιημάτων. Ἰπάρχει ἐν αὐτοῖς ὁ αὐτὸς τρόπος συνθέσεως, ἢ, μᾶλλον, ἡ αὐτὴ ἀφρον-

τισία αὐτῆς, ἡ αὐτὴ προτιμῆσις προσφιλῶν θεμάτων, παραβλαπτόντων τὴν ἀρμονίαν τοῦ ὅλου, ἡ αὐτὴ κίνησις, ἡ αὐτὴ ἔκφρασις, αἱ αὐταὶ φράσεις, αἱ πλήρεις μὲν λόγου τε καὶ ὀρθοντίας, ἀλλὰ καὶ ἐπισεσωρευμένοι ἐσθ' ὅτε καὶ σκοτειναί, ἡ αὐτὴ ἀφελὴς στιχοποιία, τὸ αὐτὸ σύστημα προσφωδίας, τέλος ἡ αὐτὴ διάλεκτος, ἡ Βοιωτισμοῦ τινος καὶ ἀρχαῖσμου ἀπόζουσα. Εἰ καὶ μεγίστη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τῶν ἀντικειμένων, πολλάκις ὁμῶς εὔρηται ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ποιήμασι τὰ ἴχνη τῶν αὐτῶν σκέψεων, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, τῶν αὐτῶν ιδεῶν· ἀλλ' οὐδαμοῦ ἢ ταυτότητος τοῦ συγγραφῆως ἀριδιήλοτον ἀποκαλύπτεται, ἢ ἐν οἷς χωρίοις γίνεται μνεῖα περὶ γυναικῶν. Διότι ὁ Ἡσίοδος οὐδόλως κολακεῖ τὸ ὠραῖον φύλον· αἱ καλά οἰκονόμοι καὶ αἱ ἀξίαι γυναικες πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἰσι σπάνια, ἀνέκαθεν δὲ τὰ τῶν ἀκκων καὶ ἐρωτύλων ἀμφίβληστρά εἰσι τεταμένα ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ ποιητὴς οὖν τῆς ἐργασίας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐημερίας, καθορᾷ τὸν τύπον τῆς γυναικός, οἷα συνεχέστατά ἐστιν, ἐν τῇ Πανδώρα ἐκείνῃ, ἣτις προῦρισται ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅπως ἡ ἄμα τό τε θέλγητρον καὶ ἡ μᾶστιξ τῶν ἀνθρώπων.

« Πάραυτα δ' ὁ ἐνδοξος Ἀμφιγυῖεις ἐπλασε, πειθόμενος εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Διὸς, ἐκ γῆς ὁμοιωμά τι ἀγνῆς παρθένου, ἣν ἔζωσε καὶ ἐκόσμησεν ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα· αἱ δὲ Χάριτες καὶ ἡ σεβαστὴ Πειθὼ περιέθηκαν αὐτῇ χρυσᾷ περιδέραια, καὶ αἱ καλλίκομοι Ἰφραι δι' ἀνθέων ἑαρινῶν ἔσπεσαν αὐτήν. Ἐντελῆ δὲ στολισμῶν ἐφήρμοσεν ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς. Ὁ δ' ἄγγελος τῶν Θεῶν, ὁ φωνεὺς τοῦ Ἄργου, κατὰ τὰς βουλὰς τοῦ βαρυντύπου Διὸς, κατεσκεύασεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ψεῦδη, δελεαστικούς λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος, ἐνέθηκε δ' ἐν αὐτῇ ὁ κήρυξ τῶν Θεῶν καὶ φωνῆν, ὀνομάσας τὴν γυναῖκα ταύτην Πανδώραν, ἕνεκα τοῦ ὅτι πάντες οἱ ἐν τοῖς δώμασι τοῦ Ὀλύμπου οἰκοῦντες ἐδώρησαν αὐτῇ ἕκαστος δῶρον, ὅπως ἢ βλάβη τῶν φιλοτέχνων ἀνθρώπων,

πῆ' ἀνδράσιν ἀλφειστῆσιν.

(Ἔργα καὶ Ἡμέραι στίχ. 70 καὶ ἐξῆς.)

Ὁ Ἡσίοδος βεβαίως διηγείτο τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ τὴν ἀρχαίαν ταύτην παράδοσιν ἐπὶ σκοπῷ ὅπως πρακτικῶ καὶ ἠθικῶ· αἱ συμβουλαὶ, ἃς ἐπιδαμνίζει εἰς τὸν Πέρσην, δεικνύουσιν ἀποχωρῶντως τὴν ὑπονοουμένην αὐτοῦ ἐνοίαν. Παραινεῖ αὐτῷ ὅπως δυσπιστῆ εἰς τὰ στρατηγήματα τῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἵτινες ἐφίενται μᾶλλον τοῦ βαλαντίου ἢ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ὅπως λάβῃ σύζυγον ἐκ γείτονος καὶ γνωστῆς οἰκογενείας, προφυλαττόμενος ἀπὸ τῶν κελῶν στυοικεσίων, ὡς σήμερον ὀνομάζονται, ἐν οἷς τὸ συμφέρον καταπνίγει τὴν καρδίαν.

Οὐδὲν θαυμάσιον εἰ ὁ μῦθος τῆς Πανδώρας εὐρίσκειται ἐπίσης καὶ ἐν τῇ Θεογονίᾳ, ἐνθα ἦν ἡ φυσικὴ αὐτοῦ θέσις. Ἀλλ' εἰς μόνος ἀνὴρ ἠδυνήθη ἵνα προσθῆ εἰς τὴν παράδοσιν τὸ ἔπακολουθοῦν αὐτῇ

ἀποτομώτερον πῶς ἐπιμύθιον, καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶναι ὁ Ἡσίοδος, ἐκ μυχοῦ τῆς καρδίας κραυγάζων:

« Ἐκ τῆς Πανδώρας ἐγεννήθη ἡ γενεὰ τῶν βαθυκόλπων γυναικῶν· ναί, ἡ ὀλεθρία αὕτη γενεὰ καταγεται ἐξ αὐτῆς· αἱ γυναῖκες, μᾶστιξ πικρά, κατοικουσαι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, αἱ γυναῖκες, αἵτινες συζεύγνυνται οὐχὶ μετὰ τῆς πτωχίας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πλοῦτου. Ὡς, ὅτε αἱ μέλισσαι ἐν ταῖς στεγροσφῆσιν αὐτῶν κυψέλαις τρέφουσι τοὺς κηφήνας εἰς οὐδὲν, ἀλλ' ἢ εἰς τὸ κακὸν χρησίμουσιν, ὅλην τὴν ἡμέραν, μέχρι δυσμῶν ἡλίου, ἐργάζονται ὅπως σχηματίσωσι λευκὰς μέλιτος γλήνας· οὗτοι δ' ἀπεναντίας οὐδόλως κινουῦνται ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν στεγροσφῶν κυψελῶν, καταβροχθίζοντες ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῶν τὴν ξένην ἐργασίαν· οὕτως ὁ ἀεροβρόντης Ζεὺς ἐπέθηκεν εἰς τοὺς θνητοὺς τὴν μᾶστιγα τῶν γυναικῶν. . . Ὅστις, φεύγων τὸν γάμον καὶ τὴν ὀχληρὰν τῶν γυναικῶν κοινωνίαν, ἀποποιεῖται νὰ νυμφευθῆ, καὶ φθάνει μέχρι τοῦ ὄλοου γήρατος, οὗτος ζῆ ἐσερημένος τῶν ἀναγκαίων φροντιδῶν, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μακρονοῦ συγγενεῖς διαμοιράζονται τὴν κληρονομίαν του. Ὅστις εἰς τὴν εἰμαρμένην ὑποκύπτει τοῦ γάμου, καὶ ἔχει γυναῖκα ἀγνείας καὶ σωφροσύνης μεστὴν, οὐδὲ παρὰ τούτῳ τὸ ἀγαθὸν ἀμικτόν ἐστι κακοῦ. Ὅστις δὲ χεται ἀπρίξ γενεᾶς διεσθαρμένης, φέρε ἐν τῇ καρδίᾳ του, καθ' ὅλην τὴν ζωὴν, ἀπειρον θλίψιν. »

(Θεογονία στίχ. 509 καὶ ἐφεξῆς.)

Καὶ ἐν μὲν τῷ ποιήματι τῶν Ἐργῶν καὶ Ἡμερῶν ἀρχόμενος ἀπὸ βραχέου τινὸς προοιμίου πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς, ἔρχεται ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ, διακρίνων δύο εἶδη ἐρίδων, ὧν τὸ μὲν κρίνει ἄξιον τοῦ ἐπαίνου τῶν ἐχεφρόνων, τὸ δὲ ψεκτόν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον γεννᾷ τὸν κακὸν πόλεμον καὶ τὴν διχόνοιαν, τὸ δὲ δευτέρον εἶναι ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα, ἡ κινουσα εἰς τὴν ἐργασίαν τὰς ἀκηδεῖς ψυχὰς. Εἶτα δὲ λέγει εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀρετῆς δὲν ὑπάρχουσι διὰ τὸν ἀνθρώπον εἰμὴ συμφοραὶ· ἀναμνησθεὶς αὐτῷ τὴν διαδοχικὴν ἐκπτώσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, καὶ πῶς τὸ κινώτιον τῆς Πανδώρας ἐπέχεεν ἐπὶ τοῦ κόσμου ὅλα τὰ κακά, δι' ὧν οἱ Θεοὶ ἐπλήρωσαν αὐτό. Ζωγραφεῖ διὰ μελανῶν χρωμάτων τὸν σιδηροῦν αἰῶνα, ἐν ᾧ προῦρισται ἵνα ζῆ μετὰ τοῦ ἀδυνάτου πόθου κρείττονος παρελθόντος, καὶ τῆς προαισθήσεως μέλλοντος ἐπίσης κρείττους, ὅπερ δὲν θέλει δυνῆθαι ἵνα ἴδῃ. Μέμφεται τοὺς βασιλεῖς διὰ τὴν τυραννίαν των, συνιστῶν ἅμα τοῖς ἀδυνάτοις τὴν ὑπομνήν καὶ ἀνογήν, διὰ μύθου τινὸς προσφυστάτου τοῦ τῆς ἀπθάνος, τῆς ὑπὸ τοῦ ἱερακοῦ συλλεφθείσης, καὶ πειρωμένης ἵνα ἀποφύγῃ τῶν γαμπτῶν αὐτοῦ ὄνυχων, ἀλλ' ἀνισχύρως, καὶ ἐπιφέρει ἀμέσως τὸ ἐπιμύθιον αὐτοῦ διὰ τῶν:

Ἄφρων, ὃς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν
Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἰσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
(Ἔργ. καὶ Ἡμ. σ. 210—211.)

Ο Ησίοδος δεν περιορίζεται, δίδων τοῖς ἀδυνατοῖς τὰς συμβουλὰς τῆς φρονήσεως, ἀλλὰ περιγράφει διὰ μακρῶν τὴν εὐδαιμονίαν, ἣτις ἐπακολουθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, καὶ τὰς δυστυχίας, ἃς ἡ ἀδικία συνεφέλκεται. Δεικνύει τὴν πρόνοιαν τῶν Θεῶν, διανεμόντων ἐκάστῳ, κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, καὶ ἀνακράζει ζῶητος:

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμλε κακῆ καὶ στέγλια ἔργα,
τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς.
Πολλάκι καὶ ζυμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
ἅστις ἀλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάσεται.
Τοῖσι δ' οὐρανόνθεν μέγ' ἐπίταγε πῆμα Κρονίων
λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί,
οὐδὲ γυναῖκες τίκτουςιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσυνῆσιν Ὀλυμπίου· ἄλλοτε δ' αὐτε
ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ τόγε τεῖχος,
ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυνται αὐτῶν.
(Ἔργ. καὶ Ἡμ. στίχ. 236—245).

Ὁ ποιητὴς ἀναμνηστικῶς εἰς τοὺς νεμομένους διὰ τῆς κολακευτικῆς ἐλπίδος ὅτι θέλουσι δυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὅτι τρισμῦριοι ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες ἐφορᾷ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ἡ Παρθένος Δίκη παρεδρεύει τῷ Διὶ πατρὶ ἀναγκαῖα οὖν ἢ ἐκτέλεσις τῆς ἀρετῆς, καὶ ἢ ἐν μόνῃ τῇ ἐργασίᾳ ἀναζήτησις τοῦ πλούτου, εἰς ὃν ὁ κακὸς δὲν ἀρκεῖται πάντοτε, καὶ ὅστις ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ δὲν εἶναι, εἰ μὴ τύφισ διηνεχῆς συνειδότης καὶ αἰωνία ἀθλιότης. Ὁ Ησίοδος ἀρέσκειται εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας χώρας τῆς διανοίας, καὶ ἐμμένει μετὰ κλίσεώς τινος ἐπὶ τῶν ἠθικῶν ἐκείνων ἀρχῶν, ὧν ἄνευ ὁ ἀνθρώπινος βίος ἐστέρηται κανόνας, λόγου καὶ ἀξιοπρεπείας, καὶ προσπαθεῖ μετὰ νευρώδους ἀσθονίας εἰκονῶν, μετὰ ἰσχύος λόγων ἀδιαλείπτως ἀνανεουμένης, νὰ κάμῃ ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Πέρσου. Μόλις περὶ τὰ μέσα τοῦ ποιήματος ἄρχεται περιγράφων τὰς ἐργασίας, εἰς ἃς παραινεῖ τῷ ἀδελφῷ ἵνα παραδοθῇ. Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι ἀνάξιον τοῦ πρώτου· ὁ Ησίοδος δὲν περιορίζεται εἰς ξηρὰς ὁδηγίας, ἢ εἰς τεχνικὰς περιγραφὰς ἐνώπιον τῆς φύσεως λησμονεῖ πολλάκις τοὺς διδακτικὸς τύπους, διὰ νὰ περιγράψῃ τοὺς σκοτεινοὺς ἢ χαρίεντας πίνακας, οἵτινες παρίστανται τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Δὲν περιορίζεται λέγων, παραδείγματος χάριν, ὅτι ὁ φιλεργὸς ἀνὴρ γνωρίζει ν' αὐξήσει τοὺς ἀγροῦς του καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα αὐτόν, ἢ ὅτι πρέπει, ἥδη ἀπὸ τοῦ ἔαρος, νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς τοῦ ὅτι τὸ θέρος δὲν θέλει διαρκέσει ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ ζωγραφεῖ τοὺς τραχεῖς χειμῶνας τῶν ὀρέων τῆς Βοιωτίας· λαμβάνων τὸ ἐνδόξιμον ἐκ τῶν ἐργασιῶν τοῦ θερισμοῦ, ἀναμνηστικῶς ὅτι τὸ θέρος εἶναι ἐποχὴ χαρᾶς καὶ εὐθυμίας, καὶ συμβουλεύει τὸν Πέρσην ἵνα μετέξῃ τῶν τοσοῦτον ὀλιγοδαπάνων τοῦ θέρους ἡδονῶν.

Μετὰ πολλὰς λεπτομερείας ἐπὶ τῆς τέχνης τοῦ πλουτίζεσθαι ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσι τοῦ θαλασσοῦ

ἐμπορίου, ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ πλοίου, ἐπὶ τῶν ἐποχῶν τῶν εὐνοικῶν εἰς τὴν θαλασσοπλοίαν, ὁ Ησίοδος ἐπαλαμβάνει τὸ θέμα τῶν ἠθικῶν διατάξεων, ἀλλ' οὐχὶ πλέον μετὰ τοῦ οἴστρου καὶ τοῦ διανοητικοῦ πλούτου, δι' οὗ διακρίνεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ποιήματος· περιορίζεται ἐν τούτῳ διαγράφων εἰδὸς τι κώδικος εὐγενείας καὶ εὐσχμοσύνης τρόπων. Ἐάν ἐνίοτε ἀπτηται ἐπιτροχάδην μεγάλου τινος ἀντικειμένου, εἶναι τοσοῦτον σύντομος, ὡς ἐάν προὔκειτο ἀπλῶς νὰ προφυλάξῃ τὸν Πέρσην ἀπὸ τοῦ κινδύνου τοῦ ἀπονηχίζεσθαι κατὰ τὴν πάνδημον τῶν Θεῶν εὐωχίαν, ἢ, κατὰ τὴν ἑκφρασίαν του, τοῦ χωρίζεσθαι τὸν ζῆρον τοῦ χλωροῦ, περικόπτων διὰ μέλανος σιδήρου τὸ πεντάκλιτον στέλεχος. Τὸ τέλος τοῦ ποιήματος του εἶναι ἐτι ζηρότερον, καὶ οὐδὲν ἔχει ἐνδιαφέρον, ἢ ὡς διδασκαλία τις ἐπὶ τῶν δημοδῶν προλήψεων τῆς ἐποχῆς.

Τὸ ποίημα περατοῦται ὡς ἡ γυνή, περὶ ἧς ὀμιλεῖ ὁ Ὀράτιος: ὠραία μὲν κεφαλή, οὐρὰ δὲ ἰχθύος. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἐπίσης ὅτι καὶ ἐν τῷ συνόλω δὲν διακρίνεται πάντοτε καλῶς ἡ σύνδεσις τῶν ἰδεῶν. Ὁ Ησίοδος, φροντίζων μόνον περὶ τῆς ἠθικῆς ἐνότητος, εἰ θέμις εἶπεν, παρημέλησε πολὺ τὴν ἀλλην ἐκείνην ἐνότητα, τὴν γεννωμένην ἐκ σοφῆς βαθμολογίας καὶ ἐκ μεταβάσεων, ἐπιδειξίως φιλοτεχνουμένων. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ τεχνίτης, παρ' Ησίοδῳ, δὲν ἀφικνεῖται εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἠθικολόγου καὶ τοῦ ποιητοῦ.

Τὸ ποίημα τῶν Ἐργῶν καὶ Ἡμερῶν διεξιβάσθη ἡμῖν ἐν καλῇ καταστάσει. Φαίνεται ὅτι διέφυγεν ἐξ ὀλοκλήρου τὰς βεβηλώσεις τῶν παρεμβολέων, διότι τὰ πάντα φέρουσιν ἐν αὐτῷ τὴν Ησιόδειον χροιάν, καὶ οὐδεμίαν ἀνομοιότης οὔτε ὑφους, οὔτε γλώσσης, οὔτε μέτρου ἀπαντάται.

Ἡ Θεογονία, ἀπ' ἐναντίας, φέρει εἰς πολλὰ μέρη ὁρατὰ ἴχνη ξένης χειρὸς· ὑπάρχουσι πλείστοι στίχοι ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, τῷ τοσοῦτον βραχεῖ, αἰτινὲς εἰσι μυθολογικαὶ ἢ γραμματικοὶ ὑπομνηματισμοί, ἀνάξιοι τοῦ τε Ησιόδου καὶ τῆς ποιήσεως· ὑπάρχουσιν ἕτεροι, οὐδέμιαν ἔχοντες σχέσιν οὐδὲ πρὸς τὰ ἠηόμενα, οὐδὲ πρὸς τὰ ἐπόμενα· ἕτεροι Ὀμηρικοί, φαινόμενοι ὅτι εἰσῆχθησαν εἰς τὸ κείμενον κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τοὺς τοῦ Ησιόδου.

Ἄλλ' ὁ πρόλογος πρὸ πάντων φαίνεται ὑπερμέτρος ἐξογκωθεῖς· ἡ Θεογονία μάλιστα ἀριθμεῖ χιλίους στίχους, καὶ ὁ πρόλογος μόνος κατέχει 115 ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἔρευνα τούτου ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀληθὴς πρόλογος τῆς Θεογονίας συνίστατο ἐκ τῶν 32 στίχων, ἐν οἷς ὁ ποιητὴς διηγείται τοὺς χερσὺς καὶ τὰ ἄσματα τῶν Μουσῶν ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Ἐλικῶνος, καὶ πῶς ἔλαβε παρ' αὐτῶν τὸ δῶρον τῆς ποιήσεως μετὰ τοῦ κλάδου τῆς δάφνης, καὶ ἐκ τῶν 12 στίχων, ἐν οἷς ζητεῖ παρὰ τῶν Μουσῶν νὰ τῷ ἀποκαλύψωσι πᾶν ὅ,τι γνωρίζουσιν ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ γενεαλογίας τῶν Θεῶν. Οἱ δ' ἐν τῷ μεταξὺ στίχοι οὐδὲν ἔχουσι κοινὸν πρὸς τὴν Θεογονίαν. Εἰσὶ δὲ οὗτοι ὕμνος τις ἐν ᾧ αἱ Μοῦσαι ἐξυμνοῦνται

ὡς ποιήτριαι, γεννηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐν τῇ Πιερίᾳ, παρὰ τὸν Ὀλυμπον, ἐπαριθμησὶς τῶν Μουσῶν καὶ πίναξ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς ἐπιδαψιλεύουσι τοῖς ἀνθρώποις. Δυνάμεθα, κατ' ἀκριβολογίαν, νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ πρὸς τιμὴν τῶν Μουσῶν ταῦτα ἄσματα εἰσιν ἔργον τοῦ Ησιόδου, διότι εἰσὶν ἀξία αὐτοῦ, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἦσαν ὠρισμένα ὅπως τεθῶσιν ἐκεῖ, ὅπου παρενετέθησαν. Οἱ τελευταῖοι στίχοι τῆς Θεογονίας, ἀπὸ τοῦ 963 καὶ ἐφεξῆς, εἰσὶ κατὰ τινὰς κριτικὸς μεταγενεστέρων παρενεθῆσις, δι' ἧς προσεκόλλησαν τὴν Θεογονίαν πρὸς τὸ ποίημα, τὸ ἐπιγραφόμενον Κατάλογος γυναικῶν ἢ Μεγάλαι Ἡοῦαι. Ὁ τελευταῖος οὗτος τίτλος, ὅν ὁ Κατάλογος τῶν γυναικῶν ἀναφέρεται πολλάκις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ παραδόσεις περὶ τῶν πλείστων ἡρώιδων συνεδέοντο πρὸς τὰ προηγούμενα διὰ τῶν λέξεων: ἡ οἶη.

Ποίημα τοσοῦτον βραχὺ, συνιστάμενον, κατὰ τὸ πλείστον μέρος, ἐξ ἀπαριθμήσεως κυρίων ὀνομάτων, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἦναι ξηρὸν. Τῷ ὄντι βλέπομεν ὅτι ὁ Ησίοδος οὐδένα ἕτερον προσέθετο σκοπὸν, ἢ νὰ συντάξῃ κατάλογον τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ ἀνεγνωρισμένων θεοτήτων, καὶ νὰ περιγράψῃ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς θείας οἰκογενείας. Πολλάκις τὰ ὀνόματα ἔρχονται κατὰ συνέπειαν ἀλλήλων, καὶ ὁ ποιητὴς οἴχεται ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τὴν ὀνοματολογίαν ἐνίοτε μόνον ὁ Ησίοδος δίδει ἐλευθερώτερον πτῆσιν εἰς τὴν φαντασίαν του, καὶ διηγείται τότε διηγήσεις μυθολογικὰς, ἀξίας τῆς ἀληθοῦς ἐποποιίας. Πρὸ πάντων δὲ ὁ ποιητικὸς τοῦ Ησιόδου οἴστρος καταφαίνεται ἐν τῇ Γίγαντομαχίᾳ, εἰς ἣν τὸ μέγεθος τοῦ πεδίου τῆς μάχης, τὸ μεγαλεῖον τῆς πάλης, ἢ φύσις τῶν πολεμούντων δίδουσι τι ξένον καὶ παράδοξον, οὐδὲ ὅπως ὁμοιάζον οὐδενί, ὧν κατέλιπεν ἡμῖν ἡ ἀρχαιότης.

Ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τοῦ Ησιόδου ὡς πόνημα αὐτοῦ ἀναφέρεται καὶ ἡ «Ἀσπίς τοῦ Ἡρακλέους». Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ εὐρίσκονται ἀντιγεγραμμένοι πολλοὶ στίχοι τῶν «Ἐργῶν καὶ Ἡμερῶν», καὶ πολλοὶ ἀπαντῶνται Ησιόδειαι ἐκφράσεις, ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ πλείστ' ὅσαι εὐρίσκονται λέξεις, φράσεις καὶ μεταφοραὶ Ὀμηρικαί. Εἶναι βεβαίως περιττὴ ἀπώλεια χρόνου τοῦ νὰ ζητῶμεν τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, ὅστις συνέθηκε τὸ ποίημα τούτο, καὶ τὸν αἰῶνα, καθ' ὃν ἔζησε τοῦτο μόνον· δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ποιητὴς αὗτος δὲν εἶναι ὁ Ησίοδος, καὶ ὅτι δὲν ἔχει οὔτε τὸ ὕψος, οὔτε τὴν γλώσσαν τοῦ ποιητοῦ τῆς «Θεογονίας» καὶ τῶν «Ἐργῶν καὶ Ἡμερῶν».

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΑ.

Ἐπάρχει ἐν Ἀφρικῇ πολυάριθμὸς τις οἰκογένεια τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, μέσην τινὰ κατέχουσα τάξιν μεταξὺ τῶν βαρβάρων καὶ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν.

Ἡ φυλὴ αὕτη δὲν ἔχει φιλολογίαν, ἀλλ' εἶναι κάτοχος ὀλίγων γνώσεων, αἰτινες περιήλθον αὐτῇ ἐκ παραδόσεως ἢ ἐκ τῆς πρὸς ἄλλους λαοὺς ἐπιμιξίας. Ἐκ τῶν ἐπιστημῶν ὀλίγας ἢ παντελῶς δὲν γνωρίζει ἐν τούτοις, εἶναι ἐπιτηδεῖα εἰς τινὰς κλάδους τῶν ὠφελίμων τεχνῶν. Δὲν ἔχει ἐπίσης τακτικὴν νομοθεσίαν, οὐδὲ πολιτικὴν κώδικα, ὅπερ ὅμως δὲν κωλύει αὐτὴν τοῦ νὰ ἔχῃ εἰδὸς τι κυβερνήσεως καὶ πατροπαράδοτα ἔθιμα, τῶν ὁποίων εἶναι αὐστηρότατος τηρητής. Ἡ φυλὴ αὕτη καλλιεργεῖ τὴν γῆν, συντηρεῖ ποιμνία, καὶ ζῆ ἐκ τῶν τῆς προϊόντων, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει τὰς μαγειρικὰς ἐπιτηδεύσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ· φυτεύει τὴν βαμβακίαν, ὑφαίνει ὑφάσματα ὅπως ἐνδύεται, τὰ δὲ ἐνδύματά της, καλύπτοντα μόνις μέρη τινὰ τοῦ σώματος, δὲν λάμπουσι ποσῶς κατὰ τὴν λεπτότητα τῆς τέχνης. Τοὺς λαοὺς τούτους, ὡς μεμακρυσμένους καὶ τοῦ φιληρόνου Εὐρωπαϊοῦ καὶ τοῦ ἀγρίου Ἰνδοῦ ἢ τοῦ σκληροῦ Ὀρτεντότου, δύναται τις δικαίῳ τῷ λόγῳ νὰ ὀνομάσῃ ἡμιαγρίους λαοὺς τῆς ἀνθρωπότητος. Ἦθελε δὲ εἶσθαι ἀξίον περιεργείας νὰ γνωρίζωμεν πῶς κατάρθωσαν οὗτοι νὰ καθέξωσι τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ πρωτοσχεδίου πολιτισμοῦ, εἰς ἣν μένουσι στάσιμοι ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων. Γνωρίζομεν ὅτι αἱ νομαδικαὶ φυλαὶ τῆς Ἀσίας, αἰτινες ἔχουσιν ἐπίσης πολλὰ τῶν ἀνω σημειωθέντων χαρακτηριστικῶν, ἔσχον κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τὰς ἐποχὰς τῆς ἐθνικῆς δόξης τῶν, καὶ λάμπει πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀντανάκλασις διαρκεῖ εἰσέτι· ἀλλ' οὐδὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς γνωστὸν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, τῆς ὁποίας ἀπέραντος ἔκτασις κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν ἡμιαγρίων.

Ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ μέλλομεν κυρίως νὰ ἐνασχοληθῶμεν περὶ τῆς χώρας ἐκείνης τῆς Ἀφρικῆς, ἣτις, ἐκτεινομένη μεταξὺ τῆς Μεγάλῃς Ἐρήμου καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου μέχρι τῆς λίμνης Τοχάδης, περιλαμβάνει ἔκτασιν γῆς 300 περίπου μιλλίων ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν, καὶ 2,000 μιλ. ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Τὰ πρὸς μεσημβρίαν μέρη κατοικοῦσι λαοί, μᾶλλον ἀπολίτευτοι καὶ σκληροί, αἱ δὲ ἐρημοὶ τῆς δύσεως κρύπτουσι φυλάς, πολὺ πλέον μελαίνιας καὶ ἀμαθεῖς. Ἡ εὐρεία αὕτη δυτικὴ χώρα τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς κατοικεῖται πρὸ πάντων ὑπὸ τῶν Μαύρων, τῶν Μανδίνγων, τῶν Φουλάγων καὶ τῶν Γολῶφων. Ὅλοι οὗτοι οἱ λαοὶ ἔχουσι φυσιογνωμίαν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον, Εὐρωπαϊκὴν, οἱ δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἀπαντῶμενοι καθαρῶς Αἰθίοπες εἶναι πιθανῶς δούλοι ἢ ἀπόγονοι δούλων, εἰσαχθέντων εἰς τὸν τόπον. Διαφέρουσι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα ἀλλήλων κατὰ τὴν γλώσσαν καὶ πολλάκις κατὰ τινὰ ἔθιμα· ἀλλ' ἐξαιρέσει τῶν Μαύρων, ὑπάρχει γενικὴ ὁμοιότης μεταξὺ αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπὸς ἡμῶν δὲν εἶναι ὅπως ἐνασχοληθῶμεν περὶ μιᾶς ἐκάστης ἰδίᾳ τῶν φυλῶν τούτων, περιορίζομεθα ἀναγκάτως νὰ δώσωμεν πληροφορίας τινὰς εἰς τὸν ἀναγκάστην περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἔξεων τοῦ ἡμιβαρβάρου

ρου βίου, μη μεριμνώντας άλλως περί των ονομάτων και των γεωγραφικών θέσεων.

Ο κύριος και μάλλον αξιοπαρατήρητος χαρακτήρ είναι η κατάσταση της γυναίκος. Εκ του ασθενοῦς φύλου εξαρτῶνται ἡ διάστασις τῶν οἰκίων καὶ τῶν πόλεων, ἡ πρόοδος τῆς γεωργίας καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐν γένει οἰκονομίας. Ἐν τῇ Ἀφρικῇ αἱ γυναῖκες σχηματίζουσι, κατὰ τὴν στενοτέραν τῆς λέξεως σημασίαν, καὶ κατέχουσι μέσῃ τινὰ τάξιν μεταξὺ τῆς συζύγου καὶ τῆς δούλης, τῆς ὁποίας ἐκπληροῦσι τὸ διπλοῦν ἔργον. Ἡ γυνὴ ἀγοράζεται συνήθως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς κατὰ λόγον τόσων κεφαλῶν ζώων, ἢ προσφορᾶ ἀριθμοῦ τινος δούλων, καὶ οὕτω γίνεται ἰδιοκτησία αὐτοῦ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συζύγων εἶναι ἀπεριόριστος. Ἀρχηγὸς τις ἐκαυχάτο ὅτι εἶχεν ὀδοσκόποντα γυναῖκας, εἰς δὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι οἱ συμπολιταὶ του καὶ τὴν μίαν ἀκόμη ἐθεώρουσαν δυσήνιον, ὁ Ἀφρικανὸς πρίγκιψ ἐπέδειξε μακρὰν μαστίγα, μετὰ τὴν ὁποίαν, ἔλεγεν, ἐγνώριζε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν τάξιν μεταξὺ τῶν ἰδικῶν του. Εἰς τινὰς τόπους, ἢ μία τῶν γυναικῶν ἀναγνωρίζεται ὡς κυρίως σύζυγος, καὶ ὡς τοιαύτη, ἀπολαύει σχετικῶν τινῶν προνομίων.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ γνωρίσωμεν λεπτομερέστερον τὸν Ἀφρικανικὸν βίον, ἐδέχθημεν μετὰ χαρᾶς τὴν πρόσκλησιν Αἰθιοπὸς τινος ἐμπόρου παρὰ τὸν ποταμὸν Γαβίαν, τοῦ νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν καὶ νὰ διατρίψωμεν μίαν ἡμέραν εἰς τὸ χωρίον του, διὰ τὸν λόγον πρὸ πάντων ὅτι θὰ εἶχον καὶ χορὸν τὸ ἑσπέρας.

Ἀφίσαμεν τὸ πλοῖον τὴν πρωΐαν, καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ μίλια ἀνεπλεύσαμεν κωπηλατοῦντες μικρὸν ποταμὸν, ἀπέβημεν εἰς τὴν ἄκραν μεγάλης πεδιάδος. Ἡ πόλις ἦτο εἰσέτι μακρὰν ἀλλ' ὁ Σάμβας (τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ξενίζοντος ἡμᾶς ἐμπόρου) εἶχε στείλει ἡμῖν ἵππους. Ἦσαν οὗτοι χαριέντα ζῶα, μικροὶ τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ ζωρότατοι καὶ μόνον κατὰ τὸ ἦμισυ συνεσκευασμένοι. Τὰ φάλαρα αὐτῶν ἦσαν νεὸν τι δι' ἡμᾶς· τὸ ἄλλως βαρύτερον ἐπιπίον των εἶχε πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὑψηλότερον σφαίρωμα καὶ ὅπισθεν εἰδὸς τι ἐπάλλεως, ἐτι ὑψηλότερας μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων θωρακείων, ὁ ἵππεὺς εὐρίσκειτο καθήμενος στερεῶς καὶ ἀνέτως. Οὕτε τὴν ἐπιθυμίαν, οὕτε τὸν καιρὸν εἶχον νὰ δοκιμάσωμεν τὴν ταχύτητα τῶν ὑποζυγίων ἡμῶν, διότι ὅλος ὁ δρόμος ἡμῶν ἔγεινεν ἀνὰ μέσον δάσους. Οἱ συνοδεύοντες ἡμᾶς ἄνδρες, φέροντες κοντὰ σουφέκια, ἀνηρῶν ἐπιμελῶς ἕκαστον θάμνον, ἂν καὶ δὲν ἦτο κίνδυνος νὰ προσβληθῶμεν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ὑπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων· διότι ἄλλως, καὶ οἱ διαβάται ἦσαν πολλοὶ, καὶ οἱ θηρευταὶ ἰγνηλάτου ἀπαύστως. Ἐφθάσαμεν εἰς τι διαβατὸν κατὰ τὸ θέρος ποτάμιον. Ἡ Σενεγαμβία βρῖθει ποταμῶν καὶ ὀρμῶν· εἶναι εἰς τῶν μάλλον ἀρδευομένων τόπων τῆς ὑδρογείου, καὶ τὸ ἐμπόριον δύναται νὰ εὐρῇ ἀξιόλογα μέσα συγκοινωνίας. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἀφθονοῦσιν ἔχθραν, τῆς κυριωτέρας τῶν κατοικίων τροφῆς.

Ἀφοῦ διεπλεύσαμεν τὸν ποταμὸν, παρετηρήσαμεν ἐπὶ τῆς καταφερείας βαμβακοφύτου τινὸς λόφου τὸν

τόπον, πρὸς ὃν ἐμέλλομεν νὰ μεταβῶμεν. Ἡ πόλις περιεκυκλούτο ὑπὸ πλινθίου τοίχου καὶ μιᾶς τάφρου, προφυλαττόντων αὐτὴν κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων, καὶ ἐν ἀνάγκῃ, δυναμένων νὰ τὴν ὑπερασπίσωσι κατὰ τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν. Αἱ κυριώτεροι τῶν πόλεων, αἱ ἀνήκουσαι μάλιστα εἰς φιλοπολέμους κυρίους, ἔχουσι τεύχη πλίνθινα, πολλάκις ὠχυρωμένα, καὶ ἔχοντα προμαχῶνας ἰκανοὺς ν' ἀπομακρύνωσι τὸν μὴ ἔχοντα πυροβολικὸν ἢ πολιορκητικὰς μηχανὰς πολέμιον. Ἡ πύλη τῆς πόλεως ἦτο ἐκ ξύλων, διὰ πελέκειας κεκοσμημένων, διότι οἱ ἐγγύωροι δὲν ἔχουσι πριόνας. Ἐξ ἀποστάσεώς τινος, ἢ πλατεία αὐτῆ παρρουσιάζει περιεργὸν ἄποψιν· σύγκειται ἐκ τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων καλυβῶν, ὅλων ὁμοιομόρφων καὶ μετὰ στέγας κωνικῆς σχήματος καὶ γλοφόρους. Τὸ δὲ μονότονον τῆς σκηνῆς δὲν διακόπτεται οὔτε ἀπὸ ὀξείας ἄκρας, οὔτε ἀπὸ καπνοδόχου, οὔτε ἀπὸ παράθυρα, διότι δὲν ὑπάρχουσι ταῦτα πάντα. Εἰσελθόντες εἰς τὴν πόλιν, περιεπέσαμεν εἰς λαβύρινθον στενοτάτων ἀγυιῶν, σχηματιζομένων ἀπὸ ὑψηλῶν ορηγῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἠδυνάμεθα νὰ βαδίξωμεν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας χωρὶς νὰ εὐρωμεν διεξόδον. Τέλος, οἱ ὁδηγοὶ ἡμῶν μᾶς ἔφεραν εἰς θύραν, ἣν διαβάσαντες εὐρέθημεν εἰς τὰ δώματα τοῦ Σάμβας. Οὗτος ὑπεδέξατο ἡμᾶς φιλοφρόνως, ὀδηγήσας εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνὰ μέσον ὀμίλου γυναικῶν καὶ παιδῶν, συνωθουμένων κατὰ τὴν διάβασιν ἡμῶν ἐκ περιεργείας τοῦ νὰ μᾶς ἴδωσιν. Ἡ κατοικία αὕτη ἦτο κυκλικὴ τῆς καλύβης, ὀλίγον πλατυτέρα τῶν ἄλλων καὶ μετὰ πλειότερας προσοχῆς ἐκτελισμένη. Οἱ τοῖχοι αὐτῆς ἦσαν ἐκ παχιῶν πλίνθων ἀργίλλου, θεβημένου ἐπαλλήλως πρὶν εἰσέτι ξηρανθῶσιν. Ὁ τοῖχος οὗτος, τάχιστα ξηρανθεὶς εἰς τὸν ἥλιον, ἐσηματίετο στήριγμα ἀρκούντως στερεὸν ὕψους τεσσάρων περίπου ποδῶν, καὶ ἐπὶ τούτου ἦτο ἡ στέγη. Ἡ στέγη αὕτη, κατεσκευασμένη ἐξ Ἰνδοκαλάμων, προσέχει εἰς γείσωμα εἰς τὴν βᾶσιν αὐτῆς, ἵνα προφυλάττῃ τὸν τοῖχον ἀπὸ τὰς βροχιαίας βροχῆς τῆς Ἀφρικῆς. Αἱ στερεώτεροι δὲ τῶν οἰκιῶν τούτων καταρρέουσιν ἐνκόλως, ὅταν τὸ ἑδάφος δὲν εἶναι καταφορικόν, ἢ δὲ βροχὴ εἰσδύει ἐνκόλως, ὅταν ἡ στέγη δὲν εἶναι εἰς καλὴν κατάστασιν. Οὕτω δὲ, αἱ ἐγκαταλελειμμένοι πόλεις δὲν βραδύνουσι νὰ καταπέσωσιν εἰς ερείπια, μηδὲν ἄλλο παριστάνουσαι ἢ σωρὸν ἀργίλλου.

Τὸ ἐνδότερον τῆς οἰκίας τοῦ Σάμβας ἦτο ἐπίσης ἀπλοῦν· ἐξ ἐνὸς ὕψους ἐπὶ πασσάλων δύο ποδῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους δῶμά τι ἢ καλαμωτῆ, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς κοιτῶν, καὶ ἡ κλίνη συνίστατο ἐξ ἀπλῆς δορᾶς ἢ ψιάθου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σάμβας ἦτο πλούσιος, εἶχε καὶ ἄλλας ψιάθους καὶ δύο ἢ τρία σκαμνία. Τὸ σουφέκι αὐτοῦ, ἢ λόγγη, ἢ σκυτόνη ψιάλη καὶ ἡ λοιπὴ ἀποσκευὴ του ἐκρέμαντο εἰς τὸν τοῖχον· παρετηρήσαμεν δὲ καὶ ζεύγος κιβωτίων, τὸ ἐν τῶν ὁποίων περιεῖχε τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, τὸ δὲ ἕτερον διάφορα μικρᾶς ἀξίας ἀντικείμενα, τὰ ὁποία εἶχε λάβει παρ' Ἑυρωπαίων. Φυσικῶς τὰ κιβώτια ταῦτα

καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι σπανία πολυτέλεια εἰς ἐκεῖνας τὰς κατοικίας. Πλησίον τῆς καλύβης αὐτῆς ὑπῆρχεν ἕτερα μικρότερα, χρησιμεύουσα ἀντὶ μαγειρείου. Περιεῖχε δὲ πῆλινά τινα σκεῦη, καὶ ξηροκοκύνθας ὡς καὶ σιδηρᾶ τινα ἀγγεῖα καὶ κἀνίστρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνετο μέγα τι ἰγδίον καὶ ἰγδιόχειρον, τῶν ὁποίων τὴν χρῆσιν θὰ εἴπωμεν μετ' ὀλίγον.

Ὁ Σάμβας ἐφόρει ἐνδυμασίαν συνήθη εἰς εὐγενῆ Αἰθίοπα. Ἐφερε πλατὺ βαμβάκινον βρακίον, καταβαθῖνον μέχρι τοῦ ἡμίσους τῶν κνημῶν, καὶ εὐρὴν χιτῶνα μετὰ πλατείας χειρίδας· αἱ κνήμαι αὐτοῦ ἦσαν γυμναί. Εἰς τοὺς πόδας εἶχε σανδάλια, κρατούμενα ὑπὸ δερματίνων ἱμάντων, εἰς δὲ τὴν κεφαλὴν λευκὸν σκουφον, περὶ τὸν ὁποῖον εἶχε τελιγμένον δίκην τιάρας ἐν σάλιον, ὅπερ τῷ ἔδωκα προηγουμένως. Εἰς τὸν λαμὸν αὐτοῦ ἐκρέμαντο διὰ μεταξίνης ταινίας δεδεμένα δύο χονδρὰ γ ρ ι γ ρ ι, ἥτοι δερμάτινα περιάπτα, περιέχοντα ῥητόν τι τοῦ Κορανίου ἢ ἄλλο τι φυλακτικόν. Ἡ ἐνδυμασία αὕτη τῷ ἔπρεπε καὶ ἀνεδείκνυε τοὺς ἀρρενωποὺς αὐτοῦ χαρακτήρας. Μία τῶν γυναικῶν αὐτοῦ μᾶς ἔφερεν ἀμέσως γαβάθαν ὀξυνογάλακτος μετὰ πλακοῦντας ἐξ ὀρυζίου καὶ σπασμένων καρυδιῶν, καὶ μέλι. Οἱ Ἀφρικανοὶ γενικῶς γευματίζουσι δις τῆς ἡμέρας, ἀλλ' οἱ εὐποροῦντες κάμνουσι καὶ δειλίνον. Οἱ αὐστηροὶ Μωαμεθανοὶ ἀπέχουσι τῶν μεθυστικῶν ποτῶν, ἀλλ' οἱ ἀδιαφοροῦντες εἰς τὰ τῆς θρησκείας, δὲν ἀντέχουσι εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ ῥουμίου, καὶ οἱ εἰδωλολάτραι Αἰθιοπεὶς τὸ πίνουσι κατὰ κόρον. Ὁ Σάμβας μᾶς ἔφερε βουκάλιον ἐκ τοῦ ποτοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ ἴδιος ἐγνώριζε κάλλιστα νὰ χαιρετᾷ ἀδιακόπως.

Ἐπεσκεφθῆμεν ἀκολούθως τὴν λοιπὴν κατοικίαν. Ὁ Σάμβας εἶχεν ἐξ γυναικῶν, ἐκάστην κατέχουσαν ἰδιαιτέραν καλύβην. Αἱ κατοικίαι αὐτῶν ὁμοίως τὴν τοῦ κυρίου των, ἀλλ' ἦσαν μικρότεροι, καὶ αἱ θύραι των τόσον γαμηλαί, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος ὄφειλε νὰ κῦπτη. Αἱ ὅσαι αὐταί, χρησιμεύουσαι συγχρόνως εἰς τὴ νὰ δίδωσι φῶς καὶ ἀέρα, καὶ εἰς τὸ νὰ διαβαίνωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ καπνὸς, εἶναι πάντοτε ἐσραμμένοι πρὸς δυσμάς· διότι οἱ ἀνατολικοὶ ἄνεμοι σύρουσι νέφη ἄμμου, καὶ ἐὰν οἱ πνέοντες σίφωνες εἰσέδωσαν ἐκ τούτου τοῦ μέρους εἰς καλύβην τινὰ, ἀμέσως ἤθελον ἐξέλθει μετὰ πατάγου διὰ τῆς στέγης, ἣν ἤθελον ἀναστρέψει. Αἱ γυναῖκες ὡς ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν ἐφόρεσαν τοὺς καλλιτέρους στολισμοὺς αὐτῶν. Εἶχον τὴν μέσῃ συνεσφιγμένην ἐντὸς ὑφάσματος, καταβαίνοντος μέχρι τῶν ἀστραγάλων ὡς ἐσθῆτος, καὶ καλουμένου π ἄ γ γ. Ἔτερον δὲ ἐνδύμα ἦτο ἀμελῶς ἐρριμένον ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν ὤμων. Τὰς κνήμας εἶχον γυμνάς, ἀλλ' ἔφερον καθαρὰ σανδάλια. Εἰς τὸν λαμὸν ἔφερον περιδέραια, καὶ εἰς τοὺς βραχίονας καὶ τὰς κνήμας ψέλλια ἐκ κόκκων κοραλιῶν, ἕλου καὶ ἠλέκτρον, καὶ ἀναμικτῶν μετ' ἄλλων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κόκκων. Πολλοὶ εἶχον ἀνήλικα παιδιά, τῶν ὁποίων τὸ μόνον ἐνδύμα ἦτο κομβολόγιον ἐκ μαργαριτῶν εἰς τὸν λαμὸν, εἰς τοὺς

καρπούς τῶν χειρῶν, εἰς τοὺς ἀστραγάλους καὶ περὶ ὅλον τὸ σῶμα. Μικρὰ τις δωδεκαετής κόρη, ὀλίγον ὑψηλότερα, ἐφόρει τεμάχιον ὑφάσματος περὶ τὴν ὀσφύν. Ἐπιπλα δὲν εἶδομεν εἰς τὰς καλύβας τῶν γυναικῶν, ἐκτὸς ὀλίγων ἀγγείων καὶ κολοκυνθῶν, μιᾶς χονδρῆς ὑλακάτης, καὶ τῆς καλαμωτῆς, χρησιμεύουσας ἀντὶ κλίνης μετὰ τῆς ψιάθου. Αἱ κυριαὶ αὐταὶ ἦσαν πολυλογώταται καὶ φιλοπερίεργοι, ἐξετάζουσαι ἐκ τοῦ πλησίον ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς ἐνδυμασίας ἡμῶν, καὶ κάμνουσαι ἡμῖν πλείστας ἐρωτήσεις περὶ τῶν Ἑυρωπαϊῶν γυναικῶν. Αἱ μητέρες δὲν φέρουσι ποτε τὰ τέκνα εἰς τοὺς βραχίονας, ἀλλὰ τὰ κρατοῦσι πάντοτε ὀπισθεν τῆς βράχως, τελιγμένα ἐντὸς πανίου.

Ἐτέρα καλύβη ἐχρησίμευεν εἰς τὸν Σάμβαν ἀντὶ ἀποθήκης διὰ τὰς πραγματείας αὐτοῦ. Τέλος, ὑπῆρχεν ἀκόμη μία διὰ τὰς δούλας γυναῖκας, καὶ ἕτερα διὰ τοὺς δούλους. Οἱ δὲ ταλαίπωροι οὗτοι ἄνθρωποι δὲν εἶχον ἄλλο ἐνδύμα, ἢ τεμάχιον πανίου περὶ τὴν ὀσφύν. Αἱ γυναῖκες ἔφερον περιδέραιον ἐκ μαργαριτῶν, θωρηθὲν ὑπὸ τῶν δεσποινῶν αὐτῶν. Τὴν νύκτα οἱ δούλοι ἐξαπλοῦνται ἐπὶ ψιάθου ἢ δωρᾶς, ἀφ' οὗ ἀνάψουσι πῦρ ἐν τῷ μέσῳ τῆς καλύβης. Τὸ πῦρ χρησιμεύει οὐχὶ μόνον εἰς τὸ νὰ διατηρῇ τὴν θερμότητα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνῃ τὰ ἔντομα καὶ τὰ ἔρπετά. Τῶν δούλων τὰ ἐπιπλα συνίστανται εἰς ἐργαλεῖα, εἰς ἀξίνας, κολοκύνθας, ψιαθόπλεκτα κἀνίστρα καὶ τὸ περίφημον π α λ ο ὕ μ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σκεῦος εἶναι ὀγκῶδες ξύλινον ἰγδίον, κατασκευαζόμενον ὑπὸ τῶν Λομβίων, πλάνητος φυλῆς τῶν Φουλάχων, μιᾶς τῶν εἰδεχθεστέρων φυλῶν τῆς Ἀφρικῆς, μὴ ἐχούσης τὸ παραμικρότερον γνώρισμα ὁμοιότητος μετὰ τὰς ποιμενικὰς καὶ φιλοπολέμους φυλάς. Ὅταν οἱ Λομβιοὶ οὗτοι εὐρίσκωσι κατάλληλον τινὰ εἰς αὐτοὺς τόπον, ἔχοντα τὴν ἀναγκαζομένην εἰς αὐτοὺς ξυλικὴν, ἀρχίζουσι ἀμέσως νὰ κόπτωσι τὰ δένδρα. Μετὰ τοὺς κλάδους τούτους κατασκευάζουσι πρόσκαιρον τι περιχαρακάκιμα, καὶ ἀπὸ τοὺς κορμούς κατασκευάζουσι μονόξυλα, ἀγγεῖα, ἰγδιόχειρα, ἰγδία καὶ ἄλλα σκεῦη. Τὰ δὲ ἐργαλεῖα αὐτῶν εἶναι ὁ πέλεκυς καὶ ἡ μάχαιρα, τὰ ὁποία μεταχειρίζονται μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος.

Οἱ ἐλεύθεροι εἶναι εἰς ἄκρον ἀνάληγοι καὶ, ἐκτὸς τῶν Φουλάχων, ἐργάζονται πολὺ ὀλίγον. Ὅσον δὲ χρόνον δὲν καταναλίσκουσιν εἰς τὴν θήραν, τὴν ἀλιεῖαν, τὰς ὀδοιπορίας ἢ εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις, διάγουσι συνήθως καπνίζοντες καὶ εὐωχούμενοι. Τοὺς ἄρρενας δούλους μεταχειρίζονται εἰς τὸ νὰ κόπτωσι ξύλα, νὰ ὑφαίνωσι, νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, νὰ συλλέγωσι χόρτα διὰ τοὺς ἵππους, καὶ νὰ βοηθῶσι τὰς γυναῖκας εἰς τοὺς ἀγρούς· ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ἐργασίαι αὐταί, πλὴν τῆς ὑλοτομίας, δύνανται νὰ γείνωσιν ὑπὸ γυναικῶν, οἱ ἐλεύθεροι δὲν φροντίζουσι νὰ ἔχωσι πολυαριθμούς ἄρρενας δούλους. Γυναῖκες ἐν γένει ἐνασχολοῦνται εἰς τὰ τῆς καλλιέργειας. Πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν βροχῶν, ἀνοίγουσι δι' ἀξίνης ὀπάς εἰς τὴν γῆν, καὶ ῥίπτουσι τὸν σπόρον, τὸν ὁποῖον ἔ-

πειτα καλύπτουσι, κτυπούσαι τὸ ἔδαφος μὲ τοὺς ποδάς. Ὄταν δὲ πρόκηται νὰ σπείρωσιν ὄρυζαν, σκαλίζουν τὴν γῆν μὲ μικρὸν λίσγον. Μετὰ τὴν σπορὰν ἔρχεται ὁ θερισμός. Ὄταν οἱ ἰθαγενεῖς δὲν ἔχωσιν εἰδικὰς καλύβας ὅπως ἀποθέσωσι τὴν συγκομιδὴν αὐτῶν, τὴν φυλάττουσιν εἰς μέγιστα κἀνίστρα, τεθειμένα ἐπὶ πασσάλων ἐκτὸς τῆς πόλεως ἢ ἰδιοκτησία αὐτῆ λογίζεται ἰσρά, καὶ οὐδεὶς τὴν ἐγγίζει. Τὸν σίτον μετὰ τὸ λίκνισμα αἱ γυναῖκες κἀμνουσιν ἄλευρον, θέτουσαι εἰς ἰγδίον χωρητικότητος οὐκ ἔως δέκα λιτρῶν, καὶ κτυπούσαι μὲ ἰγδιόχειρον βαρὺ καὶ ἔχον πέντε ποδῶν ὕψος. Εἰς δὲ τὴν ἐπιπικνωτάτην ταύτην ἐργασίαν ἀσχολοῦνται ἐπὶ πολὺ ὥρας τῆς ἡμέρας.

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

ΘΕΟΦΡΑΣΤΕΙΑ.

Ο ΤΟΚΟΓΛΥΦΟΣ.

(Κατὰ τὸν Jonsserandot).

Τὰ χρήματά εἰσιν ἄρα γε ἐκ τῶν συνήθων ἐμπορευμάτων, ἢ πρέπει νὰ καθυποβληθῶσιν εἰς διατίμησιν τινα ὡς τῶν ὄντων ἄνευ ἐκ τῶν τοῦ βίου; Τὸ ζήτημά ἐστιν ἐκ τῶν σοβαρωτέρων, καὶ ἀφίνω εἰς ἄλλους τὴν φροντίδα τῆς λύσεως αὐτοῦ. Ἡ πρόθεσίς μου περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ζωγραφίσω τὸν χαρακτῆρα, τὰς ἐξέεις, τὰς πανουργίας τῆς τάξεως ἐκείνης τῶν ἀνθρώπων, τῶν καλουμένων τοκογλύφων, τῶν ἐμπροσθῶν τούτων, αἵτινες ἀείποτε κατασκοπεύουσι τὰ βήματα ἡμῶν, ἔτοιμοι ν' ἀπομάξωσι τὰ θυλάκιά μας, ὠφελοῦμεναι ἐκ τῶν πρὸς τὰς ἡδονὰς κλίσεων, ἐκ τῶν ἀναγκῶν, τῶν συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν ἡμῶν, καὶ ἄλλων ἐλαττηρίων, ὡς ἡ τρομερὰ ἐκείνη Ἀμερικανὴ νυκτερὴ ἀπορροφᾷ τὸ αἷμα τοῦ κεκμηκότος ὀδοιπόρου, βυθίζουσα αὐτὸν εἰς ὕπνον διὰ τῆς κινήσεως τῶν πτερυγῶν τῆς.

Εἰς τὸ εἰκοστὸν ἡμῶν ἔτος λαμβάνομεν μέρος εἰς τὴν ζωὴν, καὶ οἰοεὶ παρακαθήμεθα εἰς τὸ πολυτελές τοῦτο γεῦμα, οὐτινος βασιλεὺς δι' ἡμᾶς ἐστὶν ἡ ἡδονή· δὲν βλέπομεν τὸν σαρδόνειον γέλωτα τῶν περὶ ἡμᾶς ὑπηρετῶν, προϋπολογίζόντων τὴν διάρκειαν καὶ τὸ τέρμα τῆς ἀφρονος ἡμῶν πορείας καὶ τὸ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἡμῶν ὄφελος αὐτῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην παραλαμβάνομεν ὡς ἐπιστάτην τὸν τοκογλύφον· εἰς αὐτὸν ἀναθέτομεν τὰς ὑποθέσεις μας, αὐτὸς μᾶς χρηρηγεῖ χρηματικόν, αὐτὸς ἀποκρίνεται πρὸς τοὺς δανειστὰς, καὶ οὕτω βαδίζομεν, χωρὶς νὰ στρέφωμεν εἰς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν, μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν μᾶς παρουσιάσῃ τοὺς λογαριασμοὺς του. Τότε, οὐαί! ἂν μᾶς ἐγκαταλείψῃ, σημειῶν ὅτι οὐδὲν πλέον ὑπάρχει παρ' ἡμῖν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐλκύσῃ τὴν ἀπληστίαν του.

Αἱ τάξεις τῶν τοκογλύφων συμβαδίζουν μετὰ

τῶν τῆς κοινωνίας, ταῦτόν εἰπεῖν, εἰς ἐκάστην κοινωνικὴν τάξιν εὐρίσκονται καὶ τοκογλύφοι, ἀκολουθοῦντες τὰ ἤθη, τὰς ἐξέεις καὶ τὸν βίον αὐτῆς.

Πολυτελεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἱ ἐν ὑψηλῇ περιωπῇ διάγοντες. Λαμπροὶ, κενοπρεπεῖς καὶ κούφοι οἱ διαιτώμενοι μετὰ τῆς ἀξιολατρεύτου καὶ προνομίου ἐκείνης μερίδος, οὗς οἱ μὲν Γάλλοι lions ἀποκαλοῦσιν, ἢ δὲ ἡμετέρα γλῶσσα, οὐδὲν ζῶον ἀνεχομένη ν' ἀδικηθῇ διὰ τοῦ τρόπου τούτου τῆς ὀνοματολογίας, ἀφῆκεν εἰσέτι ἀκατονομάστους. Ἄλλοτε ἀπαντῶνται ὑπὸ τὴν μορφήν ἐντίμων οἰκοκυραίων, ἢ ἀγάμων γεροντίων, ἐξασκοῦντες καὶ μικρὸν τι ἐπάγγελμα, οἷον ἀ κ τ ἄ ρ ι δ ε ς, πωληταὶ παλαιῶν βιβλίων κτλ. διὰ τὰ μάτια, ἢ ζῶντες μὲ τὸ εἰσόδημα δύο ἢ τριῶν οἰκιῶν, ἐργαστηρίων, κτλ. Πάντες οὗτοι, καὶ τοῖς εἰς κύκλους πολὺ διαφερόντας, τὰ αὐτὰ μετῆρονται μέσα, τὸ αὐτὸ τέλος ἐπιδιώκουσιν.

Ἰδού χρηστὸν τι γερόντιον, ἀποσυρθὲν τοῦ ἐμπορίου, ἀφοῦ μετὰ τριακονταετίαν ἢ τεσσαρακονταετίαν ἀπέκτησε περὶ τὰς δισχιλίας λιρῶν, ζῆ ἡσύχως ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ περιουσίᾳ, ἣν καλλιεργῶν πορίζεται 200—300 λιρ. ἐτήσιον εἰσόδημα, κάποτε περισσότερον. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος εἰσοδηματίας εἶναι πρὸ πάντων εἰς τῶν τακτικῶν φοιτητῶν τοῦ μᾶλλον συγναζομένου τῆς πόλεως καφενεῖου, ὅπου καὶ στήνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς παγίδας τῶν ἐργολαβίων του. Ἡ ζωὴ εἶναι λίαν μονότονος τὸν χειμῶνα, καὶ τὸ καφενεῖον καταντᾷ τῷ ὄντι τὸ μόνον κατὰ τῆς ἀηδίας καταφύγιον. Ἐκεῖ γίνονται αἱ συναντήσεις, ἐκεῖθεν διαδίδονται τὰ νέα. Πολλοὶ υἱοὶ καλῶν οἰκογενειῶν ὡσεπιτοπολὺ διάγοντες ἀεργοί, διατρίβουσιν αὐτοῦ μέγα μέρος τῆς ἡμέρας, κἀπνίζοντες καὶ πίνοντες. Παίζουν δὲ ποτὰ τινα, κατόπιν ἐπὶ χρηματικῷ, βαθμηδὸν αὐξανόμενῳ, καὶ ὅταν τελειώσῃ τὸ ἀργύριον τῶν, ἀποστεινόνται κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν κύριον τοῦ καταστήματος, κατόπιν εἰς τοὺς παρόντας φίλους, καὶ ἐπὶ τέλος, εἰς ἀνθρώπους τινὰς σεβασμίας ἡλικίας, εἰς τοὺς γέροντας ἐκείνους θαμνῶνας, οἵτινες οὐδέποτε καίζουσιν, εὐχαριστοῦνται ὅμως νὰ προσέχουσιν εἰς τὸ παιγνίδιον τῶν ἄλλων, καὶ ἐκφέρουσιν ἐνίοτε καὶ γνώμην. Ὄταν νέος τις στενωχωρῆται δι' ἄλλειψιν χρημάτων καὶ σχετλιάζῃ ἐπαπορῶν, ὁ σεβασμῖος γέρον, ὁ ἄλλως λεγόμενος τοκογλύφος, σπεύδει νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

— Χρεωστεῖς, παιδί μου, τῷ λέγει σιγᾶ, 40 λίρας εἰς τὸν καφεπώλην, καὶ καμμὴν εἰκοσιπενταριὰν εἰς τοὺς φίλους σου. Δὲν εἶναι τίποτε· τὰ ἡξεύρω αὐτὰ τὰ πράγματα· κ' ἐγὼ ἤμην νέος! ἔλα αὐριον τὸ πρῶτ' νὰ μ' εὐρῆς.

Τῆ ἐπαύριον τρέχει εἰς τὸν οἶκόν του· ἀντὶ δὲ 40 λιρῶν, αἱ ὁποῖαι σοὶ ἀναγκαῖον, ὁ φίλος σοὶ δίδει 50 διὰ νὰ ἔχῃς καὶ καμμὴν δεκαριὰν εἰς τὸν κόλπον σου· τῷ δίδεις ἐν ἀπλοῦν ὁμολόγον μὲ τὸκον 50)0 κατ' ἔτος· ἀναχωρεῖς, θαυμάζων τὴν ἀγαθότητα τοῦ φίλου, καὶ εἶσαι εἰς κατάστασιν νὰ ὀργισθῆς, ἂν σοὶ εἴπῃ τις ὅτι ὑπάρχουσιν ἀπαταιῶνες· καὶ πραγματικῶς, ἐκτὸς τοῦ ὁμολόγου καὶ τοῦ

τόκου, ἄλλως δικαιοτάτου. οὐτε ὁ πατήρ σου δὲν θὰ ἐφέρετο μὲ περισσότεραν φιλοστοργίαν. . . ταλαίπωρε! βλέπεις μόνον τὸ δέλεαρ καὶ δὲν βλέπεις τί ὑποκρύπτει.

Χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος, ὡς ὅτε ἐξῆλθες τῆς σχολῆς, φέρων τὸ ἀπολυτήριόν σου, δελεασθεὶς ἐκ τῆς εὐκολίας τοῦ πορίζεσθαι χρήματα, ἐξακολουθεῖς ἀμέρμνος· αἱ δαπάναι διαδέχονται τὰς δαπάνας, αἱ εὐθυμίαι τὰς διασκεδάσεις. . . πλὴν. . . πάλιν τὰ οικονομικά μας δὲν εἶναι εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν· οἱ φίλοι μας εἰσὶν ἐπίσης ἐστενωχωρημένοι. — ἔ, τί πειράζει; διατὶ αὐτὴ ἡ ἀνησυχία; νὰ ζήσῃ τὸ γερνόντιον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τίμιον γερόντιον· τρέχεις εἰς τὴν π ρ ό ν ο ι ἄ ν σ ο υ.

— Ἀγαθὲ μου κύριε, τῷ λέγεις, εἶμαι εἰς μεγάλην ἀνάγκην, καὶ ἀπευθύνομαι εἰς τὴν ἀγαθότητά σου διὰ νὰ μὲ βοηθήσῃς.

— Τί τρέχει; σ' ἐρωτᾷ μετὰ μεγίστης ἀφελείας.

— Ἔχω ἀνάγκην 60 λιρῶν.

— Ἄ! παιδί μου, πρόσσεγε, πολὺ τρέχεις· αὐτὸς ὁ δρόμος δὲν εἶναι καλὸς· σοὶ ἀποκρίνεται μὲ ὕψος πατρικῶ ἐνδιαφέροντος.

— Πᾶ! τί μέγαλον πρᾶγμα, ἀποκρίνεσαι· ὁ πατήρ μου εἶναι πλούσιος, πλὴν δὲν θέλω νὰ τὸν ζητήσω. Σὲ παρακαλῶ, ἀγαθὲ μου φίλε, κάμε μου αὐτὴν τὴν χάριν.

— Τί τετραπέρατος ὅπου εἶσαι! μὲ κάμνεις ὅ,τι θέλεις· δύναμαι νὰ σοὶ ἀρνηθῶ;

Καὶ τότε ὑπογράφεις καὶ δίδεις εἰς τὴν π ρ ό ν ο ι ἄ ν σ ο υ ἐν ἔγγραφον δηλαδή. Χρεωστεῖς ἤδη 52 1)2 λίρας, καθότι οἱ τόκοι τοῦ προλαβόντος ὁμολόγου σου εἶχον τακτοποιηθῆ δι' ἐν ἔτος· τούτων προστιθεμένων εἰς τὰς 60 λίρας, μετὰ καὶ ἑτέρων 40, διὰ νὰ ἔχῃς καὶ κάτι τι εἰς τὴν πζέπην, ἀποτελοῦν 122 1)2 λίρας· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ στοργύλοι ἀριθμοὶ εὐχαριστοῦσι καλλίτερον τὸ ὄμμα εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐπειδὴ πρὸς τούτοις πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ δικαίως τις τόκος, προστεθησόμενος εἰς τὸ κεφάλαιον, ὑπογράφει ἐν κ α λ ὀ ν εἰς τὸν ἐπιπέροντα 130 λιρῶν.

Ἄν τὸ πρᾶγμα φθάσῃ ἕως ἐδῶ, ἤμπορεῖς ἀκόμη ν' ἀπαλλαγῆς, ὁμολογῶν εἰς τὴν οἰκογενεῖάν σου ταύτην σου τὴν παρεκτροπὴν, καὶ τοῦτο φοβούμενος ὁ τοκογλύφος, προσνήχθη μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιφύλαξεως· ὅταν ὅμως ἐκ νέου καταφύγῃς εἰς αὐτὸν, τότε δὲν θὰ πρόκηται πλέον περὶ 50 λιρῶν, τὰς ὁποίας φίλος τις ἢ συγγενὴς σου δύναται νὰ σοὶ δανείσῃ, ἀλλὰ περὶ μεγαλύτερου ποσοῦ 150 ἢ διακοσίων λιρῶν, καὶ σὺ ποτε δὲν θὰ τολμήσῃς νὰ ὁμολογήσῃς τοιοῦτό τι εἰς τὸν πατέρα σου. Τότε πλέον ὁ τοκογλύφος σοὶ ἐνέπηξε τοὺς δυνάεις του· εἰς ἕκαστον νέον δάνειον ἀνανεοῦνται τὰ παλαιὰ ὁμολόγα· εἰς ἐκάστην δὲ ἀνανέωσιν ὁμολόγου προστίθενται καὶ τόκοι ὑπέρογκοι· κατόπιν τὰ ἀπλᾶ ὁμολόγα διαδέχονται τὰς συναλλαγματικάς, καὶ τὸ χρέος αὐξάνει γιγαντιαίως· κἂν δὲ τολμήσῃς παρατηρήσεις τινὰς, λαμβάνεις φλεγματικωτάτην ἀπάντησιν:

— Πληρώσατε, κύριε, ἂν δὲν σᾶς ἀρέσκουν οἱ ὄροι μου.

Τί θ' ἀπαντήσῃς εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο;

Γνωρίζει κάλλιστα ὁ τοκογλύφος ὅτι ὁ νέος, ὅστις ἐφθάσεν εἰς τοιαύτην θέσιν, δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ, καὶ θὰ ὑπογεοῦται πάντοτε νὰ ἐνδίδῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις του. Μετὰ οὐκ ἴσως ἢ δέκα ἔτη ὁ δυστυχὴς οὗτος χρεωστεῖ 1500—2000 λίρας, λαβῶν μόνις 400—500· καὶ μετὰ θάνατον τῶν γονέων του ἀναγκάζεται νὰ ἐκποιήσῃ τὴν περιουσίαν του, ἄλλως τὴν ἐκποιεῖ τὸ δικαστήριον. Ἰδού πληγαὶ ἀνίατοι οὐδεμίαν οἱ νόμοι ἔχουν ἰσχὺν κατὰ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν ἀθλίων τούτων.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ τὰς νεανικὰς παρεκτροπὰς ἐκμεταλλεύομενος τοκιστὴς ἦναι τόσο ἀποτρόπαιος, ὡς αἴτιος τῆς καταστροφῆς πλουσίαν οἴκων, πόσω μᾶλλον εἰδεχθεῖς θεωρητέοι οἱ ἀπληστοὶ ἐκείνοι λύκοι, οἱ ἐκ τῆς πενίας ὠφελοῦμενοι διὰ τὴν πλουτίωσιν! Σκληρότεροί εἰσιν οὗτοι παρὰ τοὺς ἀγρίους τῆς ἐρήμου, ζῶντες ἐν μέσῳ πεπολιτισμένου κόσμου.

Πίσους ἐξ αὐτῶν δὲν βλέπει τις εἰς τὰς ἐπαρχίας μας ἐν εἰδει καλῶν χωρικῶν, ὁξῶδη ράβδον φέροντας, τὴν ὄσφυν περιεσφιγμένους διὰ ζῶνης δερματίνης πλήρους χρυσοῦ, περιτρέχοντας τὰς πανηγύρεις καὶ τὰς ἀγορὰς, καὶ προσφέροντας τὰς ἐκδουλεύσεις των.

Ἰδού πτωχὸς τις γεωργός· μὲ πόσον πόθον θεωρεῖ δύο ὠραίας κερασφόρους κεφαλὰς. . .

— Τί ὠραῖα ζῶα διὰ πώλημα, συμπέφερε, ἔ; τῷ λέγει ὁ ὑποχρεωτικὸς ἀνθρώπος.

— Ὡ μάλιστα, κύριε, ὠραϊότατα, ἀποκρίνεται ὁ εὐπιστος χωρικός· ἴσα ἴσα κ' ἐγὼ αὐτὰ κυττάζω· τί καλὰ θὰ ἦτο νὰ τὰ εἶχον ὅπου μοῦ ἴψοφσαν τὰ ἰδικά μου ἀπὸ τὴν ἀφρόστια. . .

— Καὶ διατὶ δὲν τ' ἀγοράζεις;

— Δὲν ἔχω χρήματα, ἀποκρίνεται ὁ πτωχὸς χωρικός, ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμούς.

— Καὶ πῶς θὰ κάμεις τὸ ζευγάρι σου χωρὶς ζῶα; ἄκουσε με. . . ἐγὼ σὲ λυποῦμαι· καὶ ἂν θέλῃς. . .

Ὄφελεῖται τότε ὁ τοκιστὴς ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ δυστυχούς, καὶ τῷ δανείζει 20—25 Ναπολεόνεια, μὲ συμφωνίαν νὰ πληρωθῇ 25—30 μετὰ τὸ θέρος. Ἐὰν ἐν τῇ προθεσμίᾳ, εἴτε ἐξ ἀνομβρίας, εἴτε ἐκ κακοκαιρίας, εἴτε καὶ ἐξ ἐπιζωστίας, ἦτις ἀφῆρπασε τὸ ὠραῖον ζεῦγος, δὲν πληρωθῶσι τὰ χρήματα, ἔρχεται ὁ ἀπηνὴς ἀνθρώπος μὲ τὸ συναλλάγμα εἰς χεῖρας, καὶ ἀπειλεῖ νὰ κάμῃ κατάσχεσιν· ἂν ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος χωρικός ἔχῃ ἀγρὸν τινα ἢ ἀμπελον, ὁ ἀγρὸς καὶ ἡ ἀμπελος καταβροχθίζονται· ἂν δὲ ἔχῃ μόνον τὰ γεωργικά του ἐργαλεῖα, πωλοῦνται καὶ ταῦτα ἀσπλάγχχνως, καὶ ὁ γεωργὸς βυθίζεται εἰς τὴν ἐσχάτην πενίαν.

Μεταβῶμεν εἰς ἕτερον εἶδος τοκογλύφον. Οὗτοι δὲν καλύπτονται πλέον διὰ ποταπῆς ὑποκρισίας, οὐτε προσπαθοῦσι νὰ ἐμπνεύσωσι τὴν ἐμπιστοσύνην διὰ τῆς ἡσύχου ἀπολαυτῆς μετρίας τινὸς περιουσίας,

ἀλλὰ διατρέχουσι τὸ εὐγενὲς στάδιον τῶν διὰ τῆς αὐθαδεΐας, τῆς πολυτελείας, τῆς ἀκρας εὐστοχίας καὶ τῆς ὑπεροφίας· ἐν τοῖς δημοσίοις περιπάτοις βλέπει τις συνεχῶς εὐφρόσυνόν τι ὄχημάτιον, ὑπὸ φαιού ἵππου ἐλκόμενον, ἠνιοχούμενον δὲ ὑπ' ἀνδρὸς νέου μὲν εἰσέτι, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρακμῆς τῆς ἡλικίας ἤδη, καὶ καθήμενον ἐπὶ τριῶν προσκεφαλαίων, καὶ παρ' αὐτὸν μικροσκοπικὸν ὑπηρετικόν. Μὲ πόσῃ χάριν ὁ κύριος οὗτος κρατεῖ τὴν μαστίγα, πόσον ποιητικῶς ῥίπτει εἰς τὸν ἄνεμον τὸν καπνὸν τοῦ σιγάρου του, ὅποια ἡ περὶ αὐτὸν λαμπρότης, τὰ κίτρινά του χεῖρόκτια, ὁ πῖλος τοῦ Gibus... καὶ ὅμως ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὃν ὁ κόσμος νομίζει ἑκατομμυριοῦχον, εἶναι ἐκ τῶν πολὺ συνήθων. Ἐν τοσοῦτῳ διάγει βίον πολυταλάντου, κατοικεῖ εἰς πολυτελέστατον οἶκον τῆς μεγαλοπρεπεστεράρας καὶ ὠραιότερας ὁδοῦ τῆς πόλεως, καὶ ἀκολουθεῖ παρὰ πόδας τὸν συρμόν.

— Λοιπὸν, θὰ εἶπει τις, ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι μάγος;

— Ὁχι· εἶναι τοκιστής.

Ἄν ἀφ' ἐνὸς πρέπη νὰ μακαρίζωμεν ἑαυτοὺς, ζῶντας εἰς αἰῶνα, καθ' ὃν τὸ κράτος τῆς νομιμότητος καὶ τοῦ ἀτομικοῦ δικαίου ὑπερίσχυαν τῶν ἀρχῶν τῆς ἀπολυτορροσύνης καὶ αὐθαιρεσίας, δὲν εἶναι ἀρὰ γε ἀφ' ἐτέρου ἀξιοθρήνητοι αἱ κοινωνίαι, εἰς ἃς οἱ νόμοι τῆς ἰσοτιμίας ἐπιβάλλουσι τὴν ἀνοχὴν τοιούτων ὄντων; καὶ τί λέγω ἀνοχὴν; Τὰ καθάρματα ταῦτα, οἳ ἐκ τοῦ ξένου μόθου ζῶντες οὗτοι κηφῆνες, ἡ λεπρώδης καὶ ἰσθμώδης αὐτῶν τῶν κοινωνιῶν ἀναθυμιάσις, θεωροῦνται παρὰ πολλοῖς ὡς οὐσιώδη συστατικὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν κοινωνιῶν, ὡς μέλισσαι ζῶσαι ἐκ τῆς ἰκμάδος τῶν ἀνθρώπων. Πλησιάζομεν θελητικῶς, μειδιῶντες τοὺς κυρίους τούτους, καὶ νομίζομεν τιμὴν μᾶς τὸ νὰ καταδεχθῶσι νὰ μᾶς ἀποδώσωσι τὸν ἑδαφιαῖον χαιρετισμὸν μᾶς· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ τοκιστοῦ εἶναι τὸ αὐθαδέστερον τῶν ὄντων, ὅσα γνωρίζω, πρὸ πάντων πρὸς τοὺς ἀναγκαζομένους ν' ἀποταθῶσιν εἰς τὸ ἔντιμον αὐτῶν ἐπάγγελμα. Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι ὅστις, λαβὼν ἀνάγκην δανείου τινός, ἀπευθυνθῆ εἰς ἕνα ἐκ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπόπτου τιμιότητος ἀνθρώπων τούτων, οὐδέποτε τὸν πλησιάζει μετὰ τοῦ θάρρους, ὅπερ παρέχει ἡ συναίσθησις ἀγαθῆς πράξεως. Τὸν ὁμιλεῖ σχεδὸν τρέμων, καὶ ὡς ἂν ἐπεκαλεῖτο τὴν εὐσπλαγχνίαν του, καὶ τοῦτο βεβαίως ἔδωκεν εἰς τὸν ὑψηλὴς περιωπῆς τοκιστὴν τὸ ὕψος ἐκεῖνο τῆς προστατευτικῆς ἀγερωχίας, ὅπερ φέρει ὁ τοκιστὴς οὗτος φροντίζε· αἰετοπετὴ νὰ καλύπτῃ ὅπερ ἐξασκεῖ ἔργον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν πράττει διαλογαρισμὸν του (ὡς λέγει)· αὐτὸς γίνεσθαι ἀπλῶς μεσάζων ἐνὸς τρίτου προσώπου, καὶ ποτὲ τ' ὄνομά του δὲν φαίνεται εἰς τὰ συμβόλαια.

Ἰδοὺ πῶς φέρεται ἐν γενεῖ, ὅσας τῶν προταθῆ δάνειον.

Πρῶτον, δὲν ἔχει χρήματα, οὔτε δύναται νὰ ἔχῃ,

καθότι ἡ ζωὴ, ἣν διάγει, καὶ ἡ πολυτέλεια δὲν τῷ συγχωροῦσι νὰ κάμῃ ἐνίοτε καὶ οἰκονομίας τινὰς, διὰ νὰ ὑποχρεῖ κάποτε καὶ τοὺς φίλους· καὶ μάλιστα χρεωστῆ. Θὰ προσπαθῆσι ὅμως νὰ εὐκολύνῃ τὴν φίλον τούτον. Μεταξὺ τῶν πολλῶν του σχέσεων ἐλπίζει νὰ εὐρῆ τινὰ, ὅστις νὰ δανείσῃ τὸ ζητούμενον ποσόν. Ὅσον διαύτῳ, οὔτε λόγος πλέον δὲν ἔχει χρήματα. Εἶναι ἀλήθης ὅτι, καὶ τοῖ εὐκατάστατος, δὲν δύναται νὰ ζῆσθ' ἀνεῦ ἐργασίας, ἀλλὰ κάμνει μόνον μεγάλας ἐπιχειρήσεις, καὶ δὲν ἀναμιγνύεται εἰς τοιαῦτα μικρὰ πράγματα.

Διὰ τοῦ συλλογισμοῦ τούτου ὁ τοκογλύφος προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι θέλει νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν εἰς αὐτὸν ἀποτενιόμενον, καὶ ὄχι νὰ συμφωνήσῃ περὶ ὑποθέσεως χρηματικῆς· ἀκολουθῶς ἀποπέμπει τὸν πελάτην, λέγων:

— Ἐπανελθε μετ' ὀλίγας ἡμέρας· ἐλπίζω κατὶ νὰ γίνῃ.

Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ὁ πελάτης ἐπανέρχεται ἅμα τὸν ἴδῃ ὁ τοκογλύφος:

— Ἐ, ἡ δουλειά σας ἐτελείωσε, τῷ λέγει· ἀλλὰ καὶ κάμποσον ἐκοπίασα.

— Ὡ, κύριέ μου, πόσον σὰς εἶμαι ὑπόχρεως.

— Εἰς ἐμέ; οὐδόλως, σὰς βεβαιῶ· ἄλλος σὰς κάμνει τὴν χάριν ταύτην· ἰδοὺ τί τρέχει. Ἐνας φίλος μου λαμβάνει κατ' αὐτὰς ἀπὸ ἐν μέρους χιλίας λίρας· τὸν τὰς ἐζήτησα δι' ὑμᾶς καὶ μοὶ τὰς ὑπεσχέθη.

— Μὲ ποίας, συμφωνίας, νὰ ζῆτε;

— Ἄ, περὶ τούτου δὲν ὠμίλησαμεν.

Ἐρωτᾷ τότε τὸν πελάτην ποίας συμφωνίας δέχεται· οὗτος προσφέρει 10 ἕως 12 τοῖς ἑκατὸν μὲ προθεσμίαν ἐνὸς ἔτους, καὶ ἀναχωρεῖ ὑποσχόμενος νὰ ἐπανελθῇ προσεχῶς, διὰ νὰ μάθῃ ἂν ὁ κύριος ἐκεῖνος παρέλαβε τὰς χιλίας λίρας του. Τότε ἔρχεται δι' αὐτὸν διηκεῖς σειρά περιπάτων εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ τοκογλύφου. Εἰκοσάκις θὰ παρουσιασθῆ εἰς αὐτὸν, καὶ πάντοτε ἐκεῖνος ὅτι τῷ ἀποκρίνεται:

— Δὲν πταίω ἐγώ, ἀδελφέ μου, τί νὰ σὰς κάμω; ὁ κύριος ἐκεῖνος, ὁ φίλος μου, δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὰ χρήματά του· ἡ προθεσμία τοῦ ὁμολόγου παρήλθε, καὶ ἡ ὑπόθεσις εἶναι εἰς τὸ ἐμποροδικεῖον.

Ὁ πελάτης τότε ἐπιμένει παρακαλῶν αὐτὸν ν' ἀπευθυνθῆ εἰς ἄλλον τινὰ, ἐπειδὴ ἔχει τόσας γνωριμίας· τῷ ἐκθέτει ὅτι ἔχει μεγάλην χρηματικὴν ἀνάγκην, καὶ ὅπωςδῆποτε τῷ χρειάζονται χρήματα· τοῦτο ἠθέλε νὰ μάθῃ καὶ ὁ ἐντιμὸς ἐργολάβος. Σ' ἐτυράνησε τόσον καιρὸν διὰ νὰ σὲ κουράσῃ, γνωρίζων ὅτι ἡ προσδοκία ἐπαυξάνει τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ὅτι ὅσον περισσότερο περιμένῃς, τόσῳ εὐκολώτερον θέλεις παραδεχθῆ τὰς προτάσεις του. Τοῦτο καὶ συμβαίνει. Ὅταν ἐπανελθῆς παρ' αὐτῷ, σοὶ προσφέρει πάλιν ὡς ἐκ μέρους τρίτου προσώπου, χιλίας λίρας μὲ 15 τοῖς ἑκατὸν τόκον δι' ἐξ μῆνας. Σχετλιάζεις, παραπονεῖσαι... ποτὲ δὲν θὰ δεχθῆς τοιαύτας συμφωνίας, καὶ ἀναχωρεῖς ἀπρακτος... Ἀλλ' ἔρχε-

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ
ΠΑΝΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥ ΚΑΖΕΛΛΗ.

οοο

(Συνέχεια καὶ τέλος).

ται κατόπιν ἡ σκέψις· ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων, εἰς ποῖον-θὰ τρέξεις; τὴν ἐπαύριον ἐπιστρέφεις παρ' αὐτῷ καὶ τῷ λέγεις:

— Δέχομαι...

— Εἶναι ἀργὰ πλέον, σ' ἀποκρίνεται. Ὁ κύριος ἐκεῖνος ἔδωκεν ἀλλοῦ τὰ χρήματά του.

Τότε τὸν παρακαλεῖς πάλιν, σὲ κάμνει νὰ περιμένῃς ἄλλας δεκαπέντε ἡμέρας, διὰ νὰ σὲ ἀποδείξῃ πόσον δυσκόλως εὐρίσκονται χρήματα, καὶ τέλος, ὑπογράφεις ἐν ὁμολόγῳ 1000 λιρῶν δι' ἐξ μῆνας, λαβὼν μόνον 700.

Ἡ διαγωγή τοῦ τοκογλύφου παρουσιάζει καὶ τροποποιήσεις τινὰς οὐχ' ἥττον διαβολικὰς. Εὐτυχῆς ὁ πελάτης, ὅστις λαμβάνει παρ' αὐτοῦ χρηματικὸν εἰς μετρητὰ, ἔστω καὶ μὲ βαρυτάτον τόκον· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω.

Τῷ ἐμπιστεύεται π. χ. συνάλλαγμα 600 λιρ. διὰ νὰ εὐρῆ μέσα νὰ τὸ ἐκποίησῃ μὲ ἐκπτώσιν τινα. Ἀργοπορεῖ πρῶτον τὸ πρᾶγμα ἐπ' ἀπειρον, καὶ ἐπειδὴ δὴ στενοχωρεῖσαι πολὺ, σ' εὐκολύνει αὐτὸς συνεχῶς μὲ μικρὰς χρηματικὰς δόσεις, αἵτινες βαθυδὸν ἀποτελοῦσι στρογγύλην τινα ποσότητα· ἀφοῦ δὲ ἐκ τοῦ ὅλου ποσοῦ λάβῃς περὶ τὸ ἡμισυ, τὸ ὅποιον καὶ ἑδαπάνησας ἤδη, τότε σταματᾷ.

— Ἐῦρον μέρος, σοὶ λέγει, νὰ ἐξαργυρώσω τὸ γραμματίον σας· ἀλλὰ τὸ ἄτομον, τὸ ὅποιον σὰς πληρόνει (μὲ εὐλόγον ἐκπτώσιν, ἐννοεῖται), ἔχει καὶ τινὰς ἰδιαιτέρας συμφωνίας· θὰ σὰς πληρώσῃ 300 λίρας εἰς μετρητὰ, τὰς ὁποίας θὰ κρατήσω ἀπέναντι τῶν ὅσων σὰς ἔδωκα· διὰ δὲ τὰ ἐπίλοιπα θὰ σὰς δώσω μερικὰς πραγματείας, τὰς ὁποίας, ἄλλως, εὐκόλως θὰ πωλήσῃτε.

Ματαίως φωνάζεις ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι τίμιον πρᾶγμα, ὅτι σὲ ἠπάτησε, κτλ. ὁ φίλος του κλείει τὸ στόμα μὲ τὸ ἀδυσώπητόν του π λ η ρ ὡ σ α τ ἔ μ ε· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖς, ἀνάγκη νὰ δεχθῆς τὰς πραγματείας, συνισταμένας εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἰς μανδύλια, ταμβακοθήκας, κ α ρ ι κ ο ν κουτίων διὰ τὰ φαρμακοπωλεῖα, κομβολόγια, τζιγαρέτα κτλ. τὰ ὅποια αὐτὸς μὲν σοὶ φορτώνει μὲ ὅσῃν τιμῇ εὐαρεστεῖται, σὺ δὲ συλλογίζου πῶς καὶ πότε θὰ τὰ ἐκποίησεις.

Μεγάλην ὕλην ἔχει τις διὰ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τοκογλύφου, ἂν θελήσῃ νὰ περιγράψῃ ὅσα μετέρχεται μέσα εἰς τὰς ἐργολαβίας του· μολονότι δὲ ἡ μαστίξ αὐτῆ δὲν ἐξήπλωθη παρ' ἡμῖν ὅσον ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς κοινωνίαις, ὅπου καὶ ἀνάγκαι πολυπληθεστεραὶ, καὶ ἡ πολυτέλεια τυφλοτέρα, ἂν ὄχι ἐλευθεριωτέρα, καὶ ἡ διαφορὰ ἐν μείζονι διαστολῇ· πόσα ὅμως καὶ ἐν ταῦθα δὲν ἀπαντῶνται θύματα τῶν εἰσεχθῶν τούτων ἀνθρωπαρίων, τῶν ἐκμεταλλουμένων, πρὸς ὁφέλος τῆς ἑαυτῶν ἀπληστίας, δύο ἐκ τῶν ἀλγεινότερων πληγῶν πάσης κοινωνίας: τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν διαφθοράν.

Γ.

Ἡ πρώτη τῶν συγκρούσεων τούτων κωλύει τὴν μεταλλικὴν δόνησιν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ κινεῖται περὶ τὴν τῆς αἰ αἰχμαὶ εἰσδύουσι διαδοχικῶς εἰς τινὰ ὀδοντωτὸν τροχίσκον, ἀναγκάζουσαι αὐτὸν νὰ στρέφεται. Ὁ τροχίσκος οὗτος εἶναι προσηρμωμένος ἐν τῷ μέσῳ ἑλικὸς τινος, ἐφ' οὗ εὐρίσκονται δύο σιδηροὶ κύκλοι ἐν σχήματι τροχελίας, περιέχοντες ἕκαστος λεπτότατον τι νῆμα σύρματος. Ἡ δὲ περὶ φέρει μεθ' ἑαυτῆς σιδηροὺν τινα μοχλόν, ἀξανανομενον ἢ ἐλαττούμενον, κατὰ τὴν θέσιν, ἣν ἐκεῖνη λαμβάνει, καὶ ὑψοῦντα ἢ καταβιβάζοντα τὰς δύο ἀκρας τοῦ ἐλάσματος, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ταλαντεύσεων.

Ὅταν δύο τοιαῦτα παραπλήσια μηχαναὶ ἐνεργῶσι ταυτόχρονα, οἱ δύο σιδηροὶ κύκλοι θέλουσιν ἐκτελεῖ τὴν αὐτὴν κίνησιν, καὶ τὰ σιδηρὰ στελέχη θέλουσι προβαίνει ἐπὶ τοῦ ἑλικὸς, ἐκτελοῦντα ὡσαύτως κίνησιν ἰσοταχῆ.

Ἐὰν δὲ, καθ' ὃν χρόνον οἱ σιδηροὶ κύκλοι καὶ τὰ στελέχη ταῦτα ἐκτελοῦσι τὴν ἑαυτῶν κίνησιν, τεθῶσι δύο σιδηρὰ πλάκες, ἔχουσαι ἐπιφανείαν ἡμικυλινδρικήν, καὶ συνεχόμεναι μετὰ τῆς περιφερείας, ἣν διαγράφουσι αἱ δύο ἀκραι, μετὰ τινὰ ἀριθμὸν ταλαντεύσεων τῶν ἐκκρεμῶν, τὰ στελέχη ταῦτα θέλουσι χαράξῃ τοσαύτας παραλλήλους γραμμάς, ὅσαι ἦσαν αἱ γενομέναι ταλαντεύσεις, καὶ, ἐπειδὴ αἱ παράλληλοι αὗται μὲν ἐν τρίτον τοῦ χιλιομέτρου ἀπέχουσι ἡμῖα τῆς ἄλλης, θέλουσι διατρέξῃ ἅπαντα τὰ μέρη τῶν ἐπιφανειῶν τούτων.

Ἡ μία τῶν δύο εἰρημένων μηχανῶν χρησιμεύει πρὸς μεταβίβασιν, ἡ δὲ ἑτέρα πρὸς ἀποδοχὴν τῶν τηλεγραφομένων. Ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ ἐκτελεῖται ἡ ἐργασία αὕτη. Ἐπὶ τῆς μίας πλακὸς τοῦ διαβιβαστοῦ τίθεται ἡ ἐπιστολή, γεγραμμένη διὰ χειρὸς τοῦ ἐξαποστέλλοντος μετὰ μελάνης συνήθους καὶ ἐπὶ φύλλου καθαρῷ κασσιτέρου. Ἐπὶ τοῦ ἀποδέκτου δὲ τίθεται ἑτέρα τις πλάξ, κεκαλυμμένη διὰ φύλλου χημικοῦ τινος χάρτου. Αἱ πλάκες τῶν μηχανῶν τούτων συγκοινωνοῦσι διαρκῶς μετὰ τῆς γῆς.

Τιθεμένων λοιπὸν τῶν μηχανῶν τούτων εἰς κίνησιν, τὰ ἀκρα τῶν σιδηρῶν στελέχων θέλουσιν ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς πλακὸς, ἣτις περιέχει τὴν γεγραμμένην ἐπιστολήν, ὡς καὶ μετ' ἐκεῖνης, ἣτις περιέχει τὸν χημικὸν χάρτην διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου· ἕνεκα δὲ τῆς συγχρονου κινήσεως, μεθ' ἧς ἐνεργῶσιν αἱ δύο μηχαναὶ, τὰ ἀνωτέρω σιδηρὰ στελέχη, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἡ διεύθυνσις τῶν ταλαντεύσεων, θέλουσιν εὐρίσκεισθαι πάντοτε ἐν ἑαυτῷ ἑσῆσει.

Ίδωμεν ἤδη τί συμβήσεται, ἐάν συνδέσωμεν τὰ ἄκρα τῶν δύο μηχανῶν διὰ τινος μεταλλικοῦ σύρματος, καὶ ἐάν μεταβιβάσωμεν ἠλεκτρικὸν τι ρεύμα διὰ τοῦ σύρματος τούτου. Τοῦ ρεύματος τεθέντος ἤδη εἰς ἐνέργειαν, ἐν ὧσ' ἡ ἄκρα, ἡ διατρέγουσα τὸ σχεδίων τῆς ἐπιστολῆς, ἐφάπτεται τοῦ χάρτου, τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν διέρχεται τὴν πλάκα, εἰσδύει ἐντὸς τῆς γῆς, καὶ οὐδὲν παράγει ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ ἀποδέκτου· ἀλλ' ἅμα ἡ ἄκρα αὐτὴ διέληθ' ἐπὶ μεμονωμένου σώματος, ἐπὶ τῆς μελάνης λόγου χάριν, τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν, μὴ εὐρίσκον διέξοδον, ὑπερπηδᾷ τὴν ἀπόστασιν, καὶ ἀκολουθοῦν τὸ ἀγωγὸν σύρμα, ἀφικνεῖται εἰς τὴν ἄκραν τῆς ἐτέρας μηχανῆς, διέρχεται τὸν χημικὸν χάρτην, καὶ τούτου ὄντος βεβρεγμένου εἰς χημικὴν τινα σκευασίαν μεταλλικῆς ποτάσεως, καταλείπει ἐπ' αὐτοῦ κυανοῦν τι σημεῖον.

Φανερόν δὲ εἶναι, ὅτι ὁ ἀποδέκτης χάρτης θέλει χρωματισθῆ διὰ τοσούτων κυανῶν σημείων, ὅσα μέλανα τοιαῦτα ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ὅτι, μετὰ σειρὰν τινα κινήσεων καὶ μεταβιβάσεων τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ἡ ἐπιστολὴ θέλει μεταβιβάσθ' ἀκριβῶς. Πᾶς τις ἐνοεῖ, ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο παρέχει οὐ μόνον τὰς ὠφελείας τοῦ ἐν χρήσει ὄντος, ἀλλ' ὅτι δύναται νὰ μεταβιβάσῃ τεμάχια μουσικῆς, ὑπογραφᾶς, σχέδια εἰκόνων καὶ ἀρχιτεκτονικὰ, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ γραφῆ διὰ τῆς χειρὸς.

Τὸ τηλεγραφικὸν τοῦτο σύστημα, ὅπερ ἐφευρὲν ὁ ἀββᾶς Καζέλλης, ἤρχισεν ἤδη νὰ εἰσάγῃται ἐν Γαλλίᾳ ἀντὶ τοῦ Μορσιίου συστήματος· τοιοῦτος δὲ τηλεγράφος κατεσκευάσθη ἐσχάτως μεταξὺ τῶν Παρισίων καὶ τῆς πόλεως Λυῶν, μεταβιβάσας μουσικὰς συμφωνίας μετὰ τῶν λέξεων, καὶ συναλλαγματικὰς, φερούσας τὴν ὑπογραφήν τῶν ἀποστελλόντων.

Τὸ δυσκολώτερον μέρος τοῦ προβλήματος τοῦ τηλεγράφου τούτου ἦν ὁ ἐντελής συγχρονισμὸς, ἥτοι σύγχρονος καὶ ἐντελῶς ὁμοχρονος κινήσεις τῶν δύο μηχανῶν. Ἀλλὰ καὶ τὴν δυσκολίαν ταύτην ὁ Κ. Καζέλλης ἐπέτυχε νὰ ὑπερπηδῆσῃ διὰ τοῦ ἐκκρεμοῦς, ὅπερ ἐν τῇ ταλαντεύσει αὐτοῦ κωλύει ἡ σταματᾷ τὴν ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μεγάλου ἐκκρεμοῦς ὀρμὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἐξ ὧν δὲ μέχρι τοῦδε ἐξεθέσαμεν περὶ τῆς θαυμασίου καὶ ὄντως κοινωφελεστάτης ταύτης ἀνακαλύψεως, δῆλον γίνεται πόσον τὸ σύστημα τοῦ Κ. Καζέλλης ὑπερέχει τοῦ ἐν χρήσει ἤδη ὄντος Μορσιίου συστήματος. Ὁ τηλεγράφος δύναται νὰ διαβιβάσῃ μόνος τὴν ἐπιστολήν, ἢν θέλει νὰ ἀπειθῆνῃ, χωρὶς νὰ ἔχῃ χρεῖαν εἰδικῆς τινος ὑπαλλήλου.

Ἐν τέλει δὲ, ἰδοὺ πῶς ἐκτελεῖται ἡ ταχύτης τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιεχομένων ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἐτέραν μηχανῆν. Δύο μεταλλικαὶ ἐπιφάνειαι 120 τετραγωνικῶν ἑκατοστομέτρων διατρέχονται ἀπὸ τῶν ἄκρων ἐν διαστήματι 20 λεπτῶν. Ἐκάστη ἐπιφάνεια δύναται νὰ περιλάβῃ 200 λέξεις, δι' ἐκάστης δὲ μηχανῆς, δυναμένης νὰ διαβιβάσῃ δύο ἐπιστολάς συγχρόνως, ἐν διαστήματι

20 λεπτῶν, δύναται νὰ διαβιβάσῃ 400 λέξεις, τούτέστιν 20 λέξεις ἀνά λεπτόν.

Ἐν εἰσέτι μέγιστον πλεονέκτημα, ὅπερ κέκτηται ὁ τηλεγράφος οὗτος, εἶναι, ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν καταγίδων, ὅποταν τὰ ὄργανα τῶν διαφορῶν συστημάτων δὲν ἰδύναντο νὰ ἐνεργήσωσιν, ὅποταν ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἠλεκτρισμὸς ἐξεχέετο ἐπὶ τοῦ τηλεγραφικοῦ ἀγωγοῦ, μετὰ ἐντάσεως τοιαύτης, ὥστε ἐπιπλεῖτο σπουδαίως ἡ ἀσφάλεια τῶν ἐπιτηρούντων, παρετηρήθη ἐνεργῶν τακτικῶς, χάρις εἰς τὸν ἐντελῆ συγχρονισμὸν τῶν ἐκκρεμῶν, ἀπληλαγμένων τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ.

Σήμερον ὁ μηχανισμὸς Καζέλλης ἐξῆλθε τῆς πειραματικῆς περιόδου αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρακτικὴν περίοδον, μέλλον νὰ τεθῆ ἐν χρήσει δι' Αὐτοκρατορικῆς διατάγματος καθ' ἅπασαν τὴν Γαλλίαν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ι. ΧΕΝ,

ΥΓΙΕΙΝΗ.

Περὶ ποτῶν.

Α'. Ἐπιρροή τοῦ ὕδατος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου

Τὸ ὕδωρ, διὰ νὰ ἦναι πότιμον, πρέπει νὰ ἦναι διαυγές, ἐλαφρὸν, ἀερισμένον, γλυκὺ, ψυχρὸν κατὰ τὸ θέρος, καὶ χλιαρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα, ἄνευ ὀσμῆς, βράζον νὰ μὴ θολόνῃ, μήτε νὰ σχηματίζῃ κατὰ πᾶσι, ἐψήνον τὰ ὄσπρια καὶ τὸ κρέας νὰ μὴ τὰ σκληραίνῃ, λυόνον τὸ σαποῦνι νὰ μὴ σχηματίζῃ θρόμβους, καὶ νὰ μὴ ἐπιφέρῃ βάρους ἢ ἐμπόδιον εἰς τὴν χάνευσιν. Μετρία ποσότης ὕδατος εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς οὗτο εἶναι ἡ βάση τοῦ οργανισμοῦ, εὐρισκόμενον πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, εἴτε ὡς συμφορὸς μέλος τῶν ὀργάνων, εἴτε ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ αἵματος καὶ τῶν ἄλλων ὑγρῶν. Ἐπειδὴ μέρος αὐτοῦ ἐκρέει ἀκαταπύστως ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀδύλου διαπνοῆς τοῦ δέρματος καὶ τῶν πνευμόνων, διὰ τῶν οὐρῶν, κτλ. εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰσαχθῇ νέα ποσότης, πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν τοιούτων ἀπωλειῶν. Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ποσότης τοῦ πινόμενου ὕδατος, ὁ ἀνθρώπινος οργανισμὸς δέχεται μόνον ὅσον χρειάζεται διὰ τὴν διατήρησιν τῆς συνήθεως τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν στερεῶν, τὸ δὲ περιπλέον ἐξέρχεται ἀπὸ διαφορῶν ἐκκρίσεις, καὶ πρὸ πάντων, διὰ τοῦ οὔρου καὶ τοῦ ὕδατος. Ἀλλὰ μείζων ποσότης ὕδατος πινόμενης ἐπιφέρει συνεπιείας οὐχὶ μικρὸν ἐπιβλαβεῖς. Πληροῦσα τὸν στομάχον, ἐντείνει αὐτόν, καὶ διαλύουσα τὸν γαστρικὸν χυμὸν, ἐμποδίζει τὴν δραστήριον ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν εἰσαχθέντων βρωμάτων, κουράζουσα δὲ τὸν στομάχον, δύναται ἐπὶ

τέλους νὰ φέρῃ δυσπεψίαν. Ἡ κούρασις τοῦ στομάχου δὲν διαρκεῖ πολὺ, διότι τὸ ὕδωρ, ἀπορροφούμενον ἀμέσως ὑπὸ τῶν φλεβῶν, ἐξέρχεται διὰ τῶν συνήθων ὁδῶν. Ἀλλ' ὅπωςδήποτε, ἐνταῦθα γεννᾶται αἰτία ἀτονίας· διότι τὸ ὕδωρ δὲν ἐξέρχεται ἀπλοῦν, ἀλλ' ὡς προῖόν ἐκκρίσεως, ἐπαυξάνον ἀναλόγως τὴν ἀπώλειαν καὶ στερεῶν στοιχείων.

Ἐλάσσων ποσότης ὕδατος, μὴ δυναμένη νὰ ἐπανορθῶσιν τὰς ἀπωλείας τῶν ὑγρῶν, ἐπιφέρει ἐλάττωσιν τοῦ αἵματος καὶ τῶν ἐκκρίσεων, καὶ ἐπὶ τέλους μεγίστην δίψαν ἀνυπόφορον, τὰ μέγιστα βασανίζουσαν τὸν ἀνθρώπον. Παντελῆς δὲ στέρησις ὕδατος ἐπιφέρει τὸν θάνατον πολὺ ταχύτερον, ἢ ὅσον ἀπόλυτος στέρησις τροφῶν.

Εἰς συνήθη θερμοκρασίαν τὸ ὕδωρ ἐπιφέρει σωτήρια ἀποτελέσματα· ἀλλ' ἐπειδὴ δύναται νὰ ἦναι προσέτι θερμότερον ἢ ψυχρότερον τοῦ δέοντος, ἐξετάζομεν τὰς περιπτώσεις ταύτας.

Εἰς τὴν θερμοκρασίαν 0ο ἢ κάτωθεν τοῦ 0ο. — Ὄταν ὁ ἀνθρώπος εὐρίσκεται εἰς συνήθη κατάστασιν, καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ δὲν εἶναι σκεπασμένον ἀπὸ ὑδρῶτα, ἡ εἰς τὸν στομάχον εἰσαγωγή ποσότητος τινος ὕδατος, τοιαύτην ἔχοντος θερμοκρασίαν, προσβάλλει ἀμέσως τὰς παρεῖας τοῦ ὀργάνου τούτου, ἀποκαθιστᾷ λαθάνον ποσόν τι τοῦ θερμοκρατικοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀφαιρεῖ μέρος τῆς θερμότητος αὐτοῦ, εἰς δὲ τὴν ἀφαιρῆσιν ταύτην λαμβάνει μέρος ὀλοκλήρος ὁ οργανισμὸς. Ἀλλ' ἀμέσως ἐπέρχεται ἡ ἀντενέργεια, καὶ ἡ μὲν ἄνευ μέρους τοῦ στομάχου διεγείρεται. Ἐνεργεῖ δὲ ἐνταυτῷ τὸ πεπηγμένον ὕδωρ, κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς πρᾶντικὸν τοῦ νευρικοῦ συστήματος τοῦ στομάχου, καὶ ἀκολούθως ὡς ἐλαφρὸν τονικὸν καὶ ὡς σωτήριον χωνευτικόν. Ἐνεκα δὲ τῶν ιδιότητων τούτων ἐπιτυγχάνει πολλάκις τὸ πεπηγμένον ὕδωρ εἰς γαστραλγίας καὶ δυσπεψίας, μάλιστα ὅταν αἱ ἀσθένειαι αὐταὶ συνοδεύονται ὑπὸ ἀτονίας, ὅπερ καὶ συνήθως συμβαίνει.

Ἀλλ' ἐάν τις καταπιῇ ψυχρότατον ὕδωρ ἢ πεπηγμένον, ἐνῶ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι περιεκαλυμμένον ὑπὸ ὑδρῶτος, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι διάφορα, καὶ κάποτε πολὺ ὀλέθρια. Ἐνίοτε τὴν στιγμιαίαν ψύχρανσιν διαδέχεται ἀντενέργεια ἀρκούντως ἰσχυρὰ, συνωδευμένη ἀπὸ αἰσθημα εὐχαριστήσεως, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εἰσαγωγή τοῦ ὕδατος ἐπιφέρει τὴν ψύχρανσιν ὀλοκλήρου τοῦ σώματος, συμβαίνουσιν ὡς ἐπομένως· ἐνῶ τὸ σῶμα εἶναι θερμὸν καὶ καλύπτεται ἀπὸ ὑδρῶτα, τὸ ψυχρότατον ὕδωρ καταπινόμενον ἀφαιρεῖ μέρος τοῦ θερμοκρατικοῦ ἀπὸ τῶν παρεῖων τοῦ στομάχου, μὴ συμμετέχοντος τῆς μεγάλης τοῦ δέρματος θερμοκρασίας, καὶ ἡ θερμότης, ἡ χρειασθεῖσα πρὸς διάλυσιν τοῦ πάγου, ἀφαιρεῖται ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ δέρματος, τῆς ὁποίας ἐλαττωμένης, πάυει ἡ ὑπερέβαστος ἐκκρίσις, καὶ ἐπομένως τὸ αἷμα ἐπιστρέφει εἰς τὰ ἐντὸς, συνεπιεία δὲ τῆς ἐπιστροφῆς ταύτης, καταστροφόμενης τῆς ἰσορροπίας, παράγονται πληθῆραι ὑγρῶν καὶ ἐσωτερικῶν φλεγματώσεως· νευρικὰ δὲ φαι-

νόμμενα παρατηροῦνται τότε, πόνος τοῦ στομάχου, τρισμαὶ, σπασμοὶ, συγκοπαί, καὶ αἰφνίδιος θάνατος. Προσέτι παρετηρήθησαν ἐμφράξεις, σπασμωδικοὶ ἐμετοὶ, διάρροια, δυσεντερία, σποραδικὴ χολέρα, γαστρο-εντερίτις, ὀξεία περιτονίτις, αἰμοπτυσία, πλευρίτις, καὶ βρογχίτις.

Υγιεινὰ δὲ παραγγέλματα εἰσι τὰ ἐπόμενα.

1. Πρόσθεσις εἰς τὸ ὕδωρ ξένας τινὰς οὐσίας, καὶ ἰδίως ζάχαριν ἢ ὀλίγον οἶνον.

2. Πίνει εἰς μικρὰ ρουφήματα, καὶ φύλαττε περισσότερον καιρὸν τὸ ὕδρον ἐν τῷ στόματι πρὶν τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὸν στομάχον.

3. Πρὶν πίνει τὸ ὕδρον, εἰσάγαγε εἰς τὸ στόμα στερεόν τι, ὡς κομματίον ψωμίον, παξιμαδίον κτλ.

4. Ἐν τοῖς χορτοῖς καὶ ταῖς συναναστροφαῖς παραλαμβάνεις τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς καταπόσεως ὑγροῦ παγετώδους, πίνων ἀμέσως θερμόν τι, ὡς τείον, πόντζι ἢ τοιοῦτόν τι.

Ἰδὼρ θερμόν. — Τοῦτο δὲν ἔχει τὰς δυσάρεστος συνεπιείας τοῦ ψυχροῦ ὕδατος. Ἀποτελέσματα τούτου εἶναι τὰ ἐπόμενα. Ἐρεθίζει τὸν οργανισμὸν, αὐξάνει τὴν θερμότητά του, αὐξάνει τὴν κυκλοφορίαν, διεγείρει τὰς πεπτικὰς λειτουργίας, ὡς καὶ τοῦ δέρματος. Τὸ δὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα εἶναι ὑδρῶς ἀρκούντως δυνατὸς, μάλιστα ἐάν ὁ ποιούμενος χρῆσιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος δὲν ἐπηρεάζηται ἀπὸ ἐξωτερικῶν ψύχος· καὶ θεωρεῖται τοῦτο καλὸν ὑδρωτικόν.

(Ἐπεταί συνέχεια.)

Περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Λυδῶν, Μήδων καὶ Περσῶν.

(Συνέχεια) 98

Συμβούλιον δημοσίον, ὅποι ἐξετάζονται αἱ ὑποθέσεις τοῦ Κράτους.

Ἄν καὶ ἀπόλυτος ὑπῆρξεν ἡ ἐξουσία τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, συνετέλλετο ὅμως εἰς τινα ὄρια διὰ τῆς συστάσεως Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, συγχεμένου ὑπὸ ἐπτὰ πρωτίστων ἀρχηγῶν τοῦ ἔθνους, ἀξιοσυστάτων διὰ τὴν ἰκανότητα, φρόνησιν καὶ τὸ γένος τῶν. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἔλαβε τὴν ἀρχὴν του, ὅτε οἱ ἐπτὰ ἀρχόντες Πέρσαι, ἔχοντες ἀρχηγὸν Δαρείον τοῦ Ἰστάσπου, συνώμωσαν κατὰ τοῦ μάγου Σμερδίου, καὶ ἐφόρευσαν αὐτόν.

Ἡ Παλαιὰ Γραφή σημειώνει, ὅτι ὁ Ἐσδρας ἀπεσάλη εἰς Ἰουδαίαν ἐπ' ὀνόματι καὶ τῆ ἐξουσία τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου καὶ τῶν ἐπτὰ συμβούλων. Ἡ αὐτὴ Γραφή, πολὺ πρότερον, καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Ἀσσοῦρου, ὅστις διεδέχθη τὸν Μάγον, μᾶς διηγεῖται ὅτι οἱ Σύμβουλοι οὗτοι ἦσαν κατὰ βάθος πεπαιδευμένοι περὶ τῆς διατάξεως τῶν νόμων, τῶν ἀξιωματῶν τοῦ Κράτους, καὶ τῶν ἀρχαίων ἐθίμων· οἵτινες ἠκολούθουν πανταχοῦ τὸν Ἡγεμόνα, ὅστις οὐδὲν ἐπραττεν, οὐδ' ἀπεφασίζε σπουδαίαν ὑπόθεσιν, χωρὶς νὰ τοῖς συμβουλευθῇ.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο χωρίον δίδει ἀφορμὴν εἰς τινὰς σκέψεις, αἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς κυβερνήσεως τῶν Περσῶν.

Πρῶτον ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος, περὶ οὗ εἵπομεν, ὑπῆρξεν ὁ ἐνδοξότερος τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, καὶ ὁ διασημότερος κατὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν φρόνησιν, ἂν καὶ εἶχεν ἄλλας ἐλλείψεις. Εἰς αὐτὸν, ὡς καὶ εἰς τὸν Κύρον, ἀποδίδουσι τοὺς πλείστους τῶν ἐξοχωτέρων νόμων, οἵτινες καὶ μετὰ ταῦτα ὄχι ὀλίγα ἐπιδιετηρήθησαν, καὶ ἦσαν ἡ βάσις καὶ ὁ κανὼν τῆς κυβερνήσεως. Ὅθεν ὁ Ἡγεμὼν οὗτος, ἂν καὶ ἰκανώτατος καὶ ἀρκετὰ πεφωτισμένος, ἐνόμισεν ἐν τῷ σπῆναι ὅτι ἔχει ἀνάγκη συμβουλίου, καὶ δὲν ἐροβήθη ποσῶς, προσλαμβάνων συμβουλοῦς εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν ὑποθέσεων, μήπως τὸν ὑποπτεύουσιν ὅτι στερεῖται φώτων· ὡς πρὸς τοῦτο δὲ ἔδειξεν ὄχι κοινήν τοῦ πνεύματος ὑπεροχὴν, ἣτις ὑποθετεῖ μαγίστην νοῦς ἄξιαν. Διότι Ἡγεμὼν, ἔχων φῶτα καὶ πνεῦμα μέτριον, εἶναι τετυφωμένος εἰς τὰς σκέψεις τοῦ καὶ ὅσω μικρονοῦστερος εἶναι, τῷ καὶ ἀπειθέστερος· οὗτος νομίζει, ὅτι ἀφαιρεῖ τις τὸ σέβας ἀπὸ αὐτοῦ, ὅταν θέλῃ νὰ τῷ καταδείξῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δὲν ἐνοεῖ καὶ προσβάλλεται ὡς ὑβρίζομενος, ὅταν τις δὲν φαίνεται πεπεισμένος ἐπὶ τοῦ ὅτι, ὡς κύριος, εἶναι καὶ διορατικώτατος. Ὁ Δαρεῖος ὅμως πολὺ διαφορῶς ἐσκέπτετο, ἐπειδὴ οὐδὲν ἔπραπεν ἄνευ συμβουλίου.

Δεύτερον, ὁ Δαρεῖος, ὅσον καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἀπόλυτος, καὶ ὅσον ζήλοτυπος ἠδύνατο νὰ ἦναι διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ βαθμοῦ του, δὲν ἐνόμισε ποσῶς ὅτι προσβάλλει καὶ ἐξευτελίζει αὐτὴν, παραδεχόμενος ἐν Συμβούλιον, τὸ ὅποιον, χωρὶς νὰ συμμερίζεται μετ' αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως, ἣτις διαμένει πάντοτε εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἡγεμόνος, ἀλλ' ἔχον τὴν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, περιορίζετο εἰς τὸ νὰ κρινοποιῇ αὐτῷ τὰ φῶτα καὶ τὰς γνώσεις του. Οὗτος ἦτο πεπεισμένος, ὅτι ὁ εὐγενέστερος χαρακτῆρ τῆς ὑπεράτης ἀρχῆς, ὅταν αὐτὴ εἶναι καθαρὰ, καὶ δὲν ἐκπίπτῃ μήτε τῶν ἀρχῶν τῆς μήτε τοῦ σκοποῦ τῆς, εἶναι τὸ κυβερνᾶν διὰ τῶν νόμων, καὶ κανονίζει ἐπ' αὐτῶν τὰς θελήσεις τῆς, καὶ νομίζει ἀπαγορευμένον πᾶν ὅ,τι αὐτοὶ ἐμποδίζουσι.

Τρίτον, τὸ Συμβούλιον τοῦτο, τὸ ὅποιον συνῴθευε πανταχοῦ τὸν βασιλέα, ἦτον αἰδίων, συγκείμενον ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους ἀρχοντας καὶ τὰς καλλιτέρας κεφαλὰς τοῦ κράτους, οἵτινες, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἡγεμόνος, καὶ πάντοτε ἐξαρτῶμενοι παρ' αὐτοῦ, ἦσαν ὡς ἡ πηγὴ τῆς δημοσίου τάξεως, καὶ ἡ πρώτη ἀρχὴ παντός ὅ,τι ἐγένετο μετὰ φρονήσεως ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους. Ἀπῆλλαττε δὲ τοῦτο πολλῶν φροντίδων τὸν Ἡγεμόνα, αἵτινες ἤθελον τὸν ἐπιβαρῦνει ἐὰν δὲν ἀνεκουφίζετο οὕτως, καὶ διὰ τοῦτο ἐξετελείτο πᾶν ὅ,τι ἀπεφασίζετο. Πρόσέτι δι' αὐτοῦ τὰ μεγάλα ἀξιώματα τοῦ κράτους διετηροῦντο, ἢ γνώσεις τῶν ἀληθῶν συμφερόντων του διαγιγνώσκοντο, ἢ συνέχεια τῶν ἀρξασμένων ὑποθέσεων συνεδέετο καὶ διετηρεῖτο, καὶ αἱ δολιότητες καὶ καινοταιμίας

ἠμποδίζοντο. Διότι εἰς ἐν συμβούλιον δημοσίον καὶ γενικὸν αἱ ὑποθέσεις ἐξετάζονται παρ' ἀνδρῶν ἀνυπόπτων· ἅπαντες οἱ ὑπουργοὶ εἶναι ἀμοιβαίως ἐπιθεωρηταὶ πρὸς ἀλλήλους· πᾶσαι αἱ γνώσεις καὶ τὰ φῶτά των συνενοῦνται ἐπὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων πάντες ἐπίσης εἶναι ἰκανοὶ διὰ πᾶν ὅ,τι ἀπέβλεπε τὸ ὑπουργεῖον, διότι ἀναγκάζονται νὰ γνωρίζουν πάσας τὰς ὑποθέσεις, διὰ νὰ γνωμοδοτοῦν συνετῶς, ἂν καὶ περιορισμένην μόνον ἔχοντες ἐξουσίαν ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν.

Τέταρτον καὶ τελευταῖον, οἱ συγκροτοῦντες τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἦσαν κατὰ βάθος δεδιδασμένοι τὰ ἔθιμα, τοὺς νόμους, τὰ ἀξιώματα, καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ βασιλείου. Δύο δὲ τινὰ, περὶ τῶν ὁποίων ἡ Παλαιὰ Γραφή διηγείται ὅτι διετηρήθησαν παρὰ τοῖς Πέρταις, ἠδύνατο νὰ συντελέσουν πολὺ εἰς τὸ νὰ δίδουν εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τοὺς ἀπαρτίζοντας τὸ συμβούλιόν του τὰς ἀναγκαίας γνώσεις πρὸς τὸ κυβερνᾶν. α. Τὰ δημοσία ἐκεῖνα βιβλία, ἔθια πᾶσαι αἱ ἀποφάσεις, πᾶσαι αἱ διατάξεις τοῦ Ἡγεμόνος, πάντα τὰ χρηρηγούμενα εἰς τοὺς λαοὺς προνόμια, πᾶσαι αἱ εἰς τοὺς ἰδιώτας παραχωρηθεῖσαι χάριτες ἐγράφοντο. β. Τὰ χρονικά τοῦ βασιλείου, ἐν οἷς πάντα τὰ συμβάντα τῶν παρελθουσῶν βασιλείων, αἱ γενόμενα μεταρρυθμίσεις, οἱ συστηθέντες κανονισμοί, αἱ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν προσεγεγνηθεῖσαι ἐκδουλεύσεις ἀνεφέροντο ἀκριβέστατα καὶ λεπτομερέστατα· χρονικά, φυλαττόμενα ἐπιμελῶς, καὶ πολλάκις ἀναγιγνωσκόμενα ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ ὑπουργῶν, ὅπως λαμβάνωσι γνώσιν τοῦ παρελθόντος, ἰδέαν εὐκρινῆ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ βασιλείου, ἀποφεύγωσι διαγωγὴν αὐτογνώμονα, ἀσυνεπῆ καὶ ἀσταθῆ, διατηρῶσι τὸ ὁμοίμορφον ὡς πρὸς τὴν διαχείρησιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἀρύονται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν βιβλίων τούτων τὰς ἀναγκαίας γνώσεις διὰ τὴν καλὴν τοῦ κράτους διοίκησιν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

20. 40. 98

ΙΝΔΟΙ-ΕΠΑΙΤΑΙ.

Ἡ Βεγγάλη ἐπρωκίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ κλίματός γλυκυτάτου καὶ εὐφορώτατης γῆς, ἐνεκα τῶν ὁποίων ζῆ τις ἐκεῖ μετὰ μεγάλης εὐθηνίας. Ἐπειδὴ δὲ προσέτι εἰς τὸν εὐδαίμονα ἐκεῖνον τόπον ἡ εὐημερία τῶν κατοίκων οὔτε πολυτελεῖς οἰκίας ἀπαιτεῖ, οὔτε πολυδάπανα ἐνδύματα, ἀναγκάτως ἔπεται ὅτι ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ πενία εἶναι πολὺ ὀλιγώτεροι, ἢ ὅσον εἰσὶν αὐταὶ παρ' ἡμῖν. Καὶ ὅμως συμβαίνει ὅλον τὸ ἐναντίον. Οἱ δριμύεις χειμῶνες παράγουσι παρ' ἡμῖν τὴν ἕξιν τῆς ἐργασίας καὶ οἰκονομίας, ἔξιν ὀλοσχερῶς ἀγνωστον ἐν Ἰνδία. Ἡ δὲ εὐκολία, μεθ' ἧς οἱ Ἀσιατικοὶ λαοὶ ἀπαντῶσι τὰς ὀλίγας ἀνάγκας αὐτῶν, τοὺς καθιστᾷ εἰς ἄκρον ἀπρονοήτους, καὶ οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ τις πλείοτερον πτωχεῖαν καὶ ἀθλιότητα, μεγαλητέραν δυστυχίαν καὶ ἀφῶρητον ἔνδειαν. — Πτωχοκομεία οὐδαμοῦ τῆς Ἰν-

δίας ὑπάρχουσιν· ἀλλὰ δὲν πρέπει ἐκ τούτου νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ φιλάνθρωπία εἶναι εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἀγνωστος. Ἰπάρχουσι πολλοὶ, δυνάμενοι νὰ δώσωσιν ὀλίγον, καὶ ἐκεῖ ἀκόμη, ὅπου οὐδὲν ἀπαιτεῖται, πάντες δίδουσι ἄνευ παρακλήσεων. Ἐν ταῖς ὁδοῖς οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἔχουσιν ἀφορμὴν νὰ δίδωσι συχνὰ ἐλεημοσύνας, ἐπειδὴ σχεδὸν πάντοτε ἐξέρχονται διὰ φορεῖων ἢ ἐφ' ἀμάξης, καὶ ἐκτὸς τούτου εἰς τὰς θεριάς τῶν τροπικῶν ἡμέρας καὶ αὐτὸ τὸ βαλάντιον τοῖς εἶναι πολὺ βαρὺ οὐχ ἤττον ὅμως δὲν ὁμοιάζουσι τὸν κακὸν πλούσιον, οὐδὲ κωφεύουσιν εἰς τὰς ἰκεσίας τῶν ἐπειτῶν. Ὁ δὲ Βαβουὴ ἢ Σικάρ ἔχει σταθεροὺς τινὰς ἰθαγενεῖς ἐπαίτας, εἰς οὓς δίδει τακτικά ἐβδομαδιαῖα ἢ μηνιαῖα ἐλέη, εἰς δὲ τὰς μεγάλας πόλεις οἱ πτωχοὶ καὶ ἀνάπηροὶ ἔρχονται ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου κατὰ πᾶν σάββατον εἰς τὴν θύραν τῶν πλουσίων καὶ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ δ ο υ ρ ο ὺ ἢ θυρωροῦ ὀλίγα λεπτὰ καὶ ὀλίγην κατωτέρην ποιότητος ὀρυζαν. Ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι ἄρθρῳ δὲν προτιθέμεθα νὰ ἀπασχολήσωμεν τὸν ἀναγνώστην περὶ τῶν κοινῶν τούτων ἐπειτῶν. Ἄλλως τε δὲ, τίς δὲν γνωρίζει κατὰ βάθος τὴν παγκόσμιον ταύτην αἵρεσιν τῶν ἀναπήρων καὶ τῶν ὀκνηρῶν; Ἐν τῇ Ἰνδία ὑπάρχει ἄλλη κατηγορία κ α λ ο γ ῆ ρ ω ν ἐπειτῶν, ἐπειτῶν ἐξ ἐ π α γ γ ε λ μ α τ ο ς, καὶ ὑπερπράνων διὰ τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν. Καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ βεβαίως ὑπάρχουσι σφόδρα ζηλωταὶ ἀ δ ε λ φ ο ἶ ἢ κ α λ ο γ ῆ ρ ο ι, εἰς ζ η τ ε ἰ α ν ἐ ξ ε ρ χ ὄ μ ε ν ο ι· ἀλλὰ, καὶ τοῖ τοῦ ἀποτελέσματος ὄντος τοῦ αὐτοῦ, ἡ διαφορὰ εἶναι ἀρκούντως μεγάλη μετὰ τῶν ἑκατέρων, ὥστε ἐλπίζομεν ὅτι κεντούμεν κατὰ τι τὴν περιέργειαν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, κάμνοντες αὐτοῖς γνωστοὺς τοὺς εὐλαβεῖς τῆς Ἰνδίας ἐπαίτας.

Ἐν τῇ Βεγγάλῃ οἱ ἐπαίται οὗτοι διαιροῦνται εἰς δύο κυρίως τάξεις ἢ αἰρέσεις, τοὺς Σ ο ν ι α σ σ ο ὺ ς καὶ Β υ ρ α γ ο ὺ ς. Οἱ πρῶτοι ἀνήκουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Μαγαδεβιτικὴν λατρείαν. Τὰ ἱερὰ βιβλία αὐτῶν ἐντέλλονται αὐτοῖς ὅτι «δὲν πρέπει νὰ κατοικῶσι μήτε εἰς οἰκίας, μήτε εἰς ναοὺς, ἀλλὰ νὰ μένωσιν εἰς τὰ δάση ὑπὸ τὸν ἄπειρον θόλον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑπ' αὐτὸν νὰ μελετῶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ Πλάστου, καὶ νὰ θαυμάζωσι τὰ μεγαλοπρεπῆ ἔργα αὐτοῦ.» Ὁ παῖς, ὅστις εἶναι ὠρισμένος νὰ γείνη Σ ο ν ι α σ σ ὸ ς, φέρεται ἅμα τῇ γεννήσει τὸ σῦμβολον τοῦ θεοῦ Σίβα. Ὁ ἕρως δὲν ἐγγίζει ποσῶς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἡ κόμη του κυματίζει ἐν ἀταξίᾳ, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι παῖδες κτενίζονται καὶ μυροῦνται ἐπιμελῶς. Φθάνων δὲ εἰς ἡλικίαν ἀνδρός, ἀσπάξεται τὸν ἀγαμὸν βίον, καὶ δέχεται παρὰ τῆς χειρὸς τοῦ Βραμάνου τὸ μ ὺ ν τ ρ α, ἣτοι μυστηριώδες σῦμβολον τῆς πίστεως αὐτῶν, μίαν ἑορὰν αἰγάγρου καὶ ἐν χονδρὸν βεμβακερὸν ὕφασμα, χρώματος βαθείως κίτρινου καὶ πλατὺ μέχρις ἐπὶ τὰ ποδῶν, μετ' ὁποῖον δύναται νὰ σκεπασθῇ ὡς διὰ μανδύου. Ἡ ἑορὰ τοῦ αἰγάγρου εἶναι ὠρισμένη ὅπως τῷ χρησιμεύῃ ἀντὶ στρωμνῆς δι' ἀνάπαυσιν ἢ ὕπνον, τὸ δὲ ὕφασμα

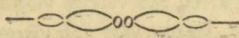
ὅπως καλύπτῃ τοὺς γυμνοὺς ὤμους αὐτοῦ. Ὅταν δὲ κατατρίβῃ ἡ ἐλαφρὰ αὐτῆ ἀποσκευὴ, ὑποθέτουσι τὸν εὐλαβῆ ἀρκούντως ἐξασκηθέντα εἰς τὰς κακουχίας τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ, καὶ τῷ ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς καὶ ὑφ' οἰανδήποτε πρόφασιν ν' ἀνανεώσῃ αὐτὴν. Τὴν σήμερον εἶναι σπάνιον οἱ Σονιασοὶ οὗτοι νὰ ἐκτελῶσι κατὰ γράμμα τὰ τῆς λατρείας αὐτῶν, ἐνῶ ἄλλοτε, ὡς λέγεται, τινὲς μετὰ αὐτῶν ἔμενον καθήμενοι ἀκίνητοι, καὶ βεθυθισμένοι ὡς ἐν ἐκστάσει, ἕως οὗ τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἔλθῃ εἰς ἄμεσον μετὰ τῆς μεγάλης θεοότητος κοινωνίαν, ἐνῶ ἐκ τῆς ἀναληθσίας τὸ σῶμα αὐτῶν κατέρρεεν, οὕτως εἶπεν, εἰς ἐρείπια, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτῶν ἤϋξαν ὡς οἱ τῶν ὀρνέων. Ἢδ ἡ δὲ προσευχὴ καὶ μελέτη ἐξέλιπον, καὶ τοὺς βλέπεισ παχείς καὶ λάμποντας νὰ περιφέρωνται εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, τὸ σῶμα ἔχοντες ἠλεμμένον ἐκ χρίσματος τέφρας ἢ ὄχρας, τὴν κόμην πεπλεγμένην εἰς μακρὰς ψιάθους, τὰς ὁποίας τινὲς περιτυλίσσουσι περὶ τὴν κεφαλὴν, δίκην σ α ρ ἰ κ ἰ ο υ. Ἐπιμελοῦνται δὲ προσέτι νὰ ζωγραφίζωσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῶν βραχιόνων δι' ἐρυθροῦ βαθείως ἢ λευκοῦ χρώματος τὰ διάφορα ἐμβλήματα καὶ σημεῖα τοῦ Σίβα, ὡς ζωγραφίζεται ἡ τριάννα αὐτοῦ. Ἀπαντῶσι δὲ συχνάκις τινὰς, κρατοῦντας τριάνναν χαλκίνην, ὁμοίαν ἐκεῖνης, ἣν πάντα τὰ ἀγάλματα τοῦ Μαχάδου φέρουσιν εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἣτις ἐξέχει τῆς στέγης τῶν ναῶν. Οἱ Σονιασοὶ εἶναι ἀναιδέστεροι καὶ ὀχληρότεροι τῶν ἐπειτῶν. Παρατήρησα τρεῖς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν δις τῆς ἐβδομάδος τακτικῶς. Οὗτοι εἶχον κάμει τάξιμον νὰ συναξῶσιν ὀλίγα ρούπια, ὅπως κτίσωσι ναόν, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπολιώρουν τὰς θύρας τῶν πλουσιωτέρων Ἰνδῶν, ἠκολούθουν αὐτοὺς πανταχοῦ μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ περιπάτου, ἐκκωφαίνοντες τοὺς πάντας μετὰ τὰς ἀτελευτήτους κραυγὰς καὶ οἰμωγὰς αὐτῶν. Τὸ δὲ ἐκπλήξαν με ἦτο, ὅτι εἶδον πόσον ἡ γενικὴ δεισιδαιμονία τοὺς ἔκαμε νὰ ἐκπληρώσωσι τάχιστα τὴν εὐχὴν αὐτῶν, καὶ πόσον οἱ ὀχληροὶ οὗτοι ἰκέται περιεφρόνουσι ἀτιμωρητὴ τὴν ποιὴν, τῆς ὁποίας, ὡς ἐκ τῆς ἀναιδείας αὐτῶν, ἦσαν ἄξιοι.

Οἱ Βυραγοὶ εἶναι ὀλιγώτερον ὀχληρὰ αἵρεσις. Ζῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ τοῖ δὲν ἀπαγορεύεται αὐτοῖς νὰ ζητήσωσι καὶ ἄλλο πλὴν τοῦ στερεώματος καταφύγιον. Τὴν κεφαλὴν διορθοῦσιν ἄλλως ἢ οἱ Σονιασοὶ· διότι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ζυρίζουσι τὴν κορυφὴν τοῦ κρανίου. Ἀμφοτέρα τὰ φύλλα καλύπτονται διὰ ὑφασμάτων, ὡς πρᾶπτουσιν οἱ ποιμένες μετὰ τοὺς μανδύας αὐτῶν. Φέρουσι περὶ τὸν λαμπὸν μέγαν περιδέραιον ἐκ κόκκων ζύλου Ἄ μ α λ λ ἄ χ, ὠρμαζόντων εἰς τὰς ρίζας τοῦ ἱεροῦ δένδρου, καὶ περιφερόμενοι δέχονται γενικῶς ἐντὸς ξηρᾶς κολοκύνθης τὴν ὀρυζαν καὶ τὰ λεπτὰ, ἅτινα ἐπαιτοῦσιν. Τοὺς ἄνδρας ἀποθηνήσκοντας βάλλουσιν ὀρθοῦς ἐντὸς βαθείως τάφου καὶ ἐκεῖ τοὺς καιοῦσι. Τὰς δὲ χήρας αὐτῶν ἐσυνειθίζον ἄλλοτε νὰ καιῶσι μετὰ τῶν συζύγων. Οἱ Βυραγοὶ, φθάνοντες εἰς ἡλικίαν, ἐκλέγουσι τὰς ἑαυτῶν συζύγους ἐξ οἰασθήποτε

φυλής αρέσκονται. Όταν λέγεται ότι μεταξύ των γυναικῶν αὐτῶν πολλοὶ εἰσι κατὰ πολὺ ἀνώτεροι τῶν συνήθων γυναικῶν, λαμβανόμενοι ἐκ τῆς φύσεως, ἢν περιφρονῶσιν αἱ προλήψεις τῆς Ἰνδίας, καὶ ἐν τῇ αἰ γυναικες εἶναι προικισμένοι μετὰ τινὰς γνώσεις, καὶ ὠρισμένοι εἰς τὴν διακονίαν τῶν ναῶν. Ὁ Βυραγός, ἐξερχόμενος εἰς ἐπαίτειαν, φέρει μετ' αὐτοῦ ζεύγος κυμβάλων ἢ μικροῦ γόγγου, καὶ περιέρχεται ἰσχυρῶς τοὺς ὕμνους Κρίονα καὶ τὰς ἐρωτικὰς περιπετείας αὐτοῦ, διὰ δὲ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ κατέβλεπε τοὺς Ἰνδοὺς, λαμβάνων παρ' αὐτῶν ἐλεημοσύνην καὶ δῶρα.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, ὑπάρχει καὶ ἕτερα τάξις ἐπαυτῶν, περὶ ὧν οἱ ἀναγνώστῃται δὲν ἤκουσαν ἴσως ποτὲ νὰ γίνηται λόγος. Συμβαίνει πολλάκις, καθ' ἣν στιγμὴν εὐρίσκεισαι ἀπιστολῶν εἰς τὸ ἔργον ἢ εἰς τὰς σκέψεις σου νὰ σὲ ἀποσπᾷ ἐκ τῶν μελετῶν σου φωνὴ τις, κατ' οὐδὲν διαφέρουσα τοῦ μυκηθμοῦ δαμάλεως. Ἐγείρεσαι τότε, κατευθυνόμενος εἰς τὸ παράθυρον, ἀντὶ δὲ τοῦ ὑποτιθεμένου τετραπόδου, βλέπεις ἄνθρωπον, παρατηροῦντα ἰκετικῶς μετὰ σχολίου περὶ τὸν λαμὸν καὶ τείνοντα τὴν χεῖρα εἰς σημεῖον ὅτι σὲ αἰτεῖ ἐλεημοσύνην. Οὗτος ἔσχε τὴν ἀτυχίαν νὰ χάσῃ τὴν δάμαλιν αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ τὸ ζῶον ἀπέθανε δεδεμένον εἰς τὸν ἀγωγέα αὐτοῦ, ἢ λατρεία αὐτοῦ τῷ ἐπιβάλλει τὴν τιμωρίαν νὰ μεταβῇ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, ἐπαυτῶν χωρὶς νὰ λαλῇ, ἀλλὰ μιμούμενος τὴν φωνὴν τῆς δαμάλεως, ἕως οὗ συνάξῃ οὐχὶ μόνον τὴν ἀπαιτούμενην ποσότητα ὅπως ἀγοράσῃ ἕτερον ἐκ τῶν ἱερῶν τούτων ζῶων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ὅπως δώσῃ ὀλίγα εἰς τοὺς Βραμάνας. Τὸ ἔθος τοῦτο ἐπενόησεν ἴσως ἡ ἐγχώριος θρησκεία, χάριν τῆς δαμάλεως, ὅπως προφυλάτῃ ἐκ τῆς κακῆς μεταχειρίσεως ἐν τόσῳ χρήσιμον ζῶον. Τὸ δὲ περιεργότερον εἶναι ἡ εὐκολία, μετ' ἧς ὁ Ἰνδὸς ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἀπλὴν ταύτην συμφωνίαν, τὴν ὁποίαν ἠδύνατο ἴσως νὰ παραβῇ τοσοῦτον εὐχερῶς.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,

(Διήγημα.)

Ἦτο θέρος τοῦ 1816. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς χλιαρὰς ἐκεῖνας νυκτας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐν Ῥωσίᾳ ὀλιγόωρον μόνον κνέφος χωρίζει τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὰ ὠραία πυρὰ τῆς Ηοῦς, τρεῖς κομποὶ καὶ ἄβροὶ νεανίαι τῆς Πετροπόλεως περιεπάτουσαν παρὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς προκυμαίας τῆς πόλεως ταύτης, καπνίζοντες ὠραία σιγάρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ φαινόμενοι ὅτι ἐζήτουσαν διασκεδάσιν τινα, ἢν ἐν τούτοις δὲν εὕρισκον.

— Μα τὸν ἅγιον Νικόλαον! εἶπεν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, πρῶτος τὴν σιωπὴν διακόψας. Λέγουσιν ὅτι ὁ

τελευταῖος Τσάρος δὲν εἶχε γλυκυτέραν διασκεδάσιν, ἢ τὸ νὰ ζητῇ ἐνίοτε τύχας ἐν τῇ αυτοκρατορικῇ πόλει τῆς Μόσχας, καὶ ἤκουσα νὰ διηγῶνται περὶ τούτου πολλὰ καὶ περιεργὰ. Δὲν μιμούμεθα, κύριοι, καὶ ἡμεῖς τὸν αυτοκράτορα κατὰ ταύτην τὴν νύκτα; Τίς οἶδεν. Ἴσως ὁ πάτριον τῆς Ῥωσίας πέμψη καὶ πρὸς ἡμᾶς χήρας νὰ παρηγορήσωμεν, ὄρφανὰ νὰ προστατεύσωμεν, καὶ καταδυναστευομένας κυρίας νὰ συνδράμωμεν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἡμετέρου περιπάτου.

Ἡ γνώμη αὕτη ἐγένετο παραδεκτὴ, καὶ οἱ τρεῖς φίλοι δὲν ἐβράδυναν νὰ φθάσωσιν ὑπὸ τὸν πρόναον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Καζάν, μιᾶς τῶν ἐν νεωτέρῳ ῥυθμῷ ὠραιότερων βασιλικῶν. Εἰς τὸ βάθος δὲ τῆς μιᾶς τῶν ἐξωτερικῶν ἀψίδων διέκριναν ἀσθενὲς φῶς; ὅπερ ἐφώτιζε μικρὸν παράθυρον, πέντε ἢ ἕξ πόδας ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὑψηλόν. Ἐκεῖ ἀναμφιβόλως κατῶκει ὁ φύλαξ τῆς ἐκκλησίας.

Οἱ νεανίαι ἠτομάζοντο νὰ προχωρήσωσιν, ὅτε μορφὴ γυναικὸς ἐφάνη πλησίον τοῦ παραθύρου. Ἐσταμάτησαν τότε, καὶ, χάρις εἰς τὸ ὑπὸ τὴν ἀψίδα βασιλεῦον σκότος, ἠδυνήθησαν, ἀθεώρητοι αὐτοὶ, νὰ παρατηρήσωσιν. Ἡ αὕτη μορφὴ ἐκ διαλειμμάτων ἐφαίνετο καὶ ἐχάνετο. Ὀλίγον δ' ἔπειτα ἐφάνη παρὰ ταύτη ἕτερα κεφαλή. Ἦτο ἡ κεφαλὴ νέου τινὸς τοῦ αὐτοῦ ἀναστήματος μετὰ τὸ τῆς συντρόφου αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ πλατεῖς ὤμοι αὐτοῦ κατεδείκνυον νῶτα ἀθλητικά.

Ὁ εἰς τῶν τριῶν φίλων ἀνέβη ἐπὶ στυλίσκου, κειμένου ὑπὸ τὸ παράθυρον. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εὐρέθη εἰς τὴν δικλῖδα, ἣτις ἦτο κακῶς προσηρμοσμένη καὶ ἐπέτρεπεν αὐτῷ ν' ἀκούῃ τοὺς λόγους τοῦ ἐν τῷ θαλάμῳ περιπατοῦντος ζεύγους, ὅτε ὕψωνε τοῦτο τὴν φωνὴν εἰς τὸν συνήθη τόνον τῆς συνδιαλέξεως.

Περιπλέον, ἡ θεὰ τοῦ ἀθλίου ἐκεῖνου δωματίου, ὅπερ ἐφαίνετο ἐκτισμένον ἐν τῷ βᾶθει τοῦ τοίχου, ἤρκει εἰς κατάληψιν τῆς σκιῆς. Δύο παιδία τεσσάρων ἕως ἑπτὰ ἐτῶν, κεκαλυμμένα μετὰ ῥάκη μηλωτῆς, ἐκοιμῶντο ἐπὶ ὀλίγου ἀχύρου. Ἡ νεᾶνις ἐφόρει ἐνδύματα πένθους, καὶ πενιχρὰ μὲν, ἀλλὰ καθάρια. Ὁ δὲ νέος ἦτο εἰς τῶν ναυτῶν τοῦ αυτοκρατορικοῦ ναυτικοῦ, ἕτοιμος νὰ μεταβῇ εἰς τὸ πλοῖον αὐτοῦ, ὡς τοῦλάχιστον τὸ ἐδείκνυεν ὁ εἰς τὸν βραχίονα ἀνηρητῆμενος σάκκος του, καὶ οἱ ἐπ' αὐτοῦ προσηλωμένοι δακρύβρεκτοι ὀφθαλμοὶ τῆς νέας.

Ἡ καρδιά τοῦ φιλοπράγμονος νεανίου συνεκινήθη εἰς τοῦτο τὸ θέαμα. Ἀλλὰ, μὴ θέλων νὰ ταραξῇ τὴν φαιδρότητα τῶν φίλων αὐτοῦ, προσκαλῶν ἢ διακοινῶν αὐτοῖς τὰ ὅσα εἶδεν, ἐπέδησεν ἐλαφρῶς εἰς τὴν βάσιν τοῦ λίθου, ὅπερ τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς στήριγμα.

— Ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὸν περίπατον ἡμῶν, τοῖς εἶπε, προσποιούμενος τὴν ἀδιαφορίαν τῶν πλουσίων ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐννοοῦσι τὰς τῶν ἄλλων δυστυχίας. Κλαίουσι πολλοὶ, ἄλλοι δὲ δὲν ἔχουσι τὸν καιρὸν νὰ τοὺς οἰκτείρωσιν.

Οἱ τρεῖς νεανίαι ἀπεμακρύνθησαν, πλάττοντες διάφορα σχέδια διασκεδάσεων καὶ διαφορῶς συνωμω-

σίας, ὅπως ἀποφύγωσι τὰς νυκτερινὰς περιπόλους, ἢ καὶ, ἐν ἀνάγκῃ, ἀντιστῶσι πρὸς αὐτοὺς. Τοῦτο καὶ ἐγένετο· διότι μετ' οὐ πολὺ περιπλεχθέντες πρὸς τινὰς μεθύσους, βραδυνάστας ἐπίσης ἐν τινὶ σκοτεινῇ ὁδῷ, κατελήθησαν αἴφνης ὑπὸ ἀποσπάσματος περιπόλων· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὁ πρῶτος τῶν τριῶν φίλων, ἐκ τοῦ σκότους ὠφελούμενος, ἀπεχωρίσθη τῶν συντρόφων αὐτοῦ, καὶ ἀμεριμνῶν ὅλως περὶ αὐτῶν, ἐπέστρεψε πρὸς τὴν πτωχικὴν κατοικίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου κατέλιπεν.

Ἐπανήρχετο, ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ νὰ φανῇ ὠφέλιμος πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, τῶν ὁποίων τὰς ἀτυχίας δὲν εἶδε μὲν εἰσέτι καλῶς, ἀλλ' ἐμάντευσεν ἡ καρδιά του.

Ἐνῷ ὁ ἀγνώστος ἐτοποθετεῖτο ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ στυλοῦ, ὅστις τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς σκοπιά, ἡ λύσις τοῦ μικροῦ δράματος ἤγγιζεν εἰς τὸ τέλος τῆς. Ὁ ναύτης, σπογγίσας τὰ δάκρυα διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἐπέρασε τὸν σάκκον ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ὤμων, καὶ ἐπροσπάθει, ἀπομακρύνων ἐλαφρῶς τὴν νεανίδα, ἣτις ἐκλαίεν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, νὰ δέσῃ τοὺς ἱμάντας τοῦ σάκκου ὑπὸ τὸν ἕτερον βραχίονα.

— Ἄφες με ν' ἀπέλθω, ἔλεγεν ὁ ναύτης· θὰ ἐπιβασθῶμεν εἰς Κρονστάδ πρὶν ἢ χαράξῃ ἡ αὐγὴ, καὶ ἔχω νὰ κάμω τριῶν λευγῶν δρόμον. Δὲν με τρομάζει ἡ περιμένουσα με ποινὴ ἂν βραδύνω· ὡμοί ὡς οἱ ἱδικοί μου ἀντέχουσιν εἰς τὸ κνούτον· ἀλλὰ πικρότεροι τοῦ κνούτου εἶναι δι' ἐμὲ αἱ ἐπιπλήξεις τοῦ πωρέως μας. Ὁ πωρεὺς ἡμῶν εἶναι καλὸς ἄνθρωπος, καὶ θλίβεται πάντοτε, ὅσακις περιέβη εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μεταχειρισθῇ τὸ κνούτον. . . . Τάλαινα Αἰκατερίνη! προσέθηκε ὁ ναύτης, ἀφῆσας νὰ πέσῃ ἐν θερμῶν δάκρυα ἐπὶ τῆς ζανθῆς κεφαλῆς τῆς νεανίδος, εἰς πόσιν ἄρα γε ἐνδείαν σὲ ἀφίω; . . . Ἐχεις νὰ θρέψῃς δύο παιδία, καὶ ἀντὶ παντὸς ἄλλου, δὲν ἔχομεν παρὰ τὰς μικρὰς ταύτας οἰκονομίας μου.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἀγνώστος παρετήρησεν ὀλίγα ρούβλια, στίλβοντα εἰς τὸ ἀσθενὲς φῶς τοῦ λύχνου. Ἦσαν αἱ μικραὶ οἰκονομίαι τοῦ ναύτου, ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος, καὶ ἦσαν ὅλη ἡ περιουσία τῆς οἰκογενείας.

— Ὁ Θεὸς θὰ εὐσπλαγχνισθῇ ἡμᾶς, Πέτρε μου, καὶ θὰ μαλαξῇ τὴν καρδίαν τοῦ γραμματέως τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος. Δὲν θέλει βεβαίως μᾶς διώξῃ ἀπὸ τῆς κατοικίας ταύτης, ὅπου πρὸ ὀλίγου ὁ πατήρ μου ἀφῆκε τὸν τελευταῖον στεναγμὸν. Καὶ ὅμως ἡ ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκη φύλακος, καὶ τοῦτο δὲν δύναται νὰ πράξῃ νέα μόλις δεκακοκταέτις. Ἄ! Πέτρε, ἐὰν δὲν ἐνεγράψω ἐκούσιως εἰς τὸ ναυτικόν, ὁ γραμματεὺς ἤθελε μᾶς στεφανώσῃ, καὶ σὺ θὰ διεδέχεσθαι τὸν πατέρα μου. . . .

Ὁ ναύτης ἔκαμε σημεῖον ἀνυπομονησίας.

— Γνωρίζω καλῶς, ἐξήκολούθησεν ἡ Αἰκατερίνη, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προῖδῃ τις τοῦτο, καὶ ὅτι ἐπώλησας τὴν ἐλευθερίαν σου διὰ νὰ περιθάλψῃς τὴν γηραιὰν μητέρα σου, ἣτις ἀναπαυθεῖσα ἐν Κυρίῳ οὐδεμιᾶς πλέον περιθάλψεως ἔχει ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴ

ὀμιλοῦμεν πλέον περὶ τοῦ τί ἠδύνατο νὰ συμβῇ, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε νὰ μᾶς δοκιμάσῃ. Μετὰ τρία ἔτη θὰ ἦσαι ἐλεύθερος, καὶ ἐὰν ἡ δυστυχία καὶ ἡ ἐνδεία δὲν μὲ καταβάλωσιν ἕως τότε, ἐμὲ καὶ τὰ πτωχὰ αὐτὰ ἀδελφία μου, θὰ μ' ἐπανεῶρθε ἐν τῇ ἐπιστροφῇ σου πιστὴν. Ἀλλὰ θὰ ζήσω ἕως τότε, ἀκριβέ μου Πέτρε;

Ὁ νέος ναύτης ἐκίνησε τὰς χεῖρας, καὶ ἐκτύπησε τὸν πόδα ἐν τῇ ὀρμῇ τῆς ἀπελπισίας αὐτοῦ.

— Πόσον πάσχω, Θεέ μου! ἀνέκραξεν. Ἡ Αἰκατερίνη ἐπέρασε τοὺς δύο βραχίονάς της περὶ τὸν λαμὸν τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς, καὶ ἀμφότεροι ἀνεστέναξαν κλαίοντες.

Πόσαι στιγμαὶ ἄρα γε παρήλθον ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, καὶ πόσα δάκρυα ἔχυσαν ἄφωνοι οἱ δύο ἐρασταί; Ἰπάρχει ἄρα γε ἄλλο τι σκληρότερον τοῦ χωρισμοῦ δύο ψυχῶν, αἵτινες ἀμοιβαίως λατρεύονται; . . .

Ὁ Πέτρος πρῶτος ὡς ἀπὸ ληθάργου ἀνένηψε. Ἀπόθησε μετὰ σπουδῆς τὴν Αἰκατερίνην, ἐσπόγγισε διὰ τῆς χειρὸς τὸ δακρύβρεκτον πρόσωπον αὐτοῦ, ἐναπέθηκεν ἐν τελευταῖον φίλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς νεανίδος, καὶ ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου.

Ὁ ἀγνώστος, κεκουμμένος ὀπισθεν μικρᾶς ἀψίδος, τὸν εἶδε ν' ἀπομακρυνθῇ κλονιζόμενος. Ἐπειτα ἐξόψην ἐν τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ δωματίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπῆλθε τάφου σιγῆς. Ἡ Αἰκατερίνη ἦτο γονυπετῆς καὶ ἐφαίνετο λειποψυχῶς, ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, βεβυθισμένη εἰς θερμὴν δέπνιν. Τῷ ὄντι, ἀππυθύνετο πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις πορηγορεῖ καὶ ἐγκαρδιώνει τοὺς πάσχοντας. Ἐπειτα δὲ ἐγεγερθεῖσα, ἀνέκραξε μετὰ τινὰς στιγμὰς σιωπῆς.

— Εἶθε ὁ προστατεύων τὴν Ῥωσίαν καὶ τοὺς ναύτας αὐτῆς ἅγιος Νικόλαος νὰ ἐπαγγυηθῇ ἐπὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις μετ' ὀλίγον θὰ φέρῃ πᾶν ὅ,τι ἀγαπᾷ ἐπὶ τῆς γῆς.

— Ἀμήν! ἐψιθύρισαν τὰ χεῖλη τοῦ ἀγνώστου. Ἐπειτα δὲ λαβὼν οὗτος σημειωματᾶριον ἐκ τοῦ θύλακος αὐτοῦ, ἐγράψεν ἐν τῷ σκότει δύο λέξεις καὶ προσέθηκεν.

— Ὁ Νικόλαος, καλὴ κόρη, σοὺ εἰσήκουσεν.

Εἶπε τὰς τελευταίας λέξεις, καὶ ἐγένεεν ἄφαντος. Ὀλίγον δὲ ὕστερον βαθεῖα σιωπὴ ἐβασίλευεν ὑπὸ τὸν πρόναον καὶ τὰ περίξ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Καζάν. Ἡ Αἰκατερίνη συνεμερίσθη τὴν ἐξ ἀχύρων στρωμνὴν τῶν μικρῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, καὶ εἰς τὰς μονήρεις ὁδοὺς τῆς Πετροπόλεως ἀντήγει μόνον τὸ ταχύ βῆμα τοῦ νέου ἀγνώστου.

Τὴν ἐπαύριον, καθ' ἣν ὥραν ὁ γραμματεὺς τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος ἐσκόλαζε συνήθως ἀπὸ τὰς πολυαριθμοὺς αὐτοῦ ἐργασίας, ἦλθεν εἰς τὰ δώματα αὐτοῦ ἡ Αἰκατερίνη μετὰ δακρύβροχίτους εἰσέτι τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν μικρῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, οἵτινες ἐκλαίον ἐπίσης, διότι ἐβλεπον κλαίουσιν τὴν καλὴν ἀδελφὴν αὐτῶν.

Ἡ τάλαινα κόρη! Οὐδεμίαν εἶχε πείραν τοῦ κόσμου, καὶ ἐκ προουμιῶν ὑπετάσσετο εἰς τὰς αὐστηρὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας περιέμενε νὰ λάβῃ. Ἀνέ-

Σὰς ἀφίνας, ὦ Μαρίαί, δακρύων,
 κ' ἡ καρδία μου πάσχ' ἐν ὁδῶν,
 τὸ πᾶν ἄχαρι βλέπω καὶ κρύον,
 φεῦ! ἀπῆλθεν ἡ πρὶν μου γαλήνη!

Τ' ὄνομά μου ὦ! μὴ λησμονῆτε,
 ζῆτε, ζῆτε, παντοῦ χαρισσύνως,
 πλὴν γελῶσαι ἐνίοσ' εἰπῆτε

ἦτο φίλος κ' ἐκεῖνος . . .

Τόπους ξένους ἂν θέλω πατήσει,
 ἂν διέλθω ἀξένους θαλάσσης,
 ὦ! δὲν θέλω ποτέ λησμονῆσει
 τὸ γλυκὺ ὄνομά σας,
 τὸ γλυκὺ φίλημά σας!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΟΥ.

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ.

— Τί ζητεῖς, κόρη,
 μόν' εἰς πᾶ ὄρη;
 Θύελλα ποία
 σ' ἔφερ' ἀγρία;
 Καὶ δὲν φοβεῖσαι,
 μὴ κυνηγῆσαι
 ἀπὸ κανένα σου ἔραστήν;

— Τὴν ἐρημίαν
 παρηγορίαν
 παραιτημένη
 κόρη προσμένει,
 Φεῦ, ὁ καλὸς μου,
 τὸ φῶς τοῦ κόσμου,
 μὲ ὑπωπτεύθη τόσον πιστήν!

Καὶ μὲ ἀφίνει,
 καὶ τώρα σβύνει
 καὶ ἡ ζωὴ μου,
 καὶ ἡ πνοή μου,
 σ' τὰ χεῖλή μένει
 ἀπηλπισμένη
 ἀπὸ τὸ φῶς μου τὴ καρτερῶ;

Φίλον μου νέον
 δὲν θέλω πλέον.
 "Αν τις θελήσῃ
 νὰ μ' ἐνοχλήσῃ,
 χεῖμαβρόν ἔχω,
 ἐκεῖ προστρέχω,
 ἐκεῖ τὸν τάφον μου νὰ εὕρω,

Ἐγὼ ἐκεῖνον
 ζητῶ μὲ θρῆνον,
 Ἐκεῖνον μόνον
 ζητῶ μὲ πόνον.
 Δὲν τὸν εὐρίσκω . . .
 καὶ ἀποθνήσκω,
 ὡς τρυγῶν ἔρημος πλὴν πιστή;

— Κόρη, ὠραία

εἶσαι καὶ νέα!

ἔχεις καρδίαν

ζωῆς ἀξίαν!

παῦσαι τὸν θρῆνον,

ἄφες ἐκεῖνον,

εἶσαι κ' εἰς ἄλλον ἀγαπητή.

— Δέξαι με κύμα,

καὶ γένου μνημα

δυστυχιμένης,

κατατρεγμένης . . .

Τίς μὲ ἀρπάξει;

τίς μὲ βαστάξει;

αὕτη δὲν εἶναι χεῖρ ἔραστοῦ.

— Ἐλα καλή μου,

φῶς καὶ ζωὴ μου.

Νὰ, ὁ καλὸς σου

εἶναι ἐμπρός σου.

Ῥίψον ἐν βλέμμα,

ἄλλως τὸ αἶμα

θὰ μαρτυρήσῃ περὶ αὐτοῦ.

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

Αἰνίγματα.

Μυστήριον τὸ αἰνίγμα, μυστήριον κ' ἡ λύσις,
 μυστήρια σοὶ ἐξηγῶ, ἂν μ' ἀναγραμμαιτίσης.

Γρ. Μ. Β.

Οὐδὲν εἶμαι πλὴν ὑπάρχω!

εἰς κρυφίους τόπους ἄρχω.

Οἱ σοφοὶ μ' ἐπιθυμοῦσι,

οἱ κακοὶ μὲ ἀγνοοῦσι.

Οὐδεὶς πάποτε μὲ βλέπει, οὐδεὶς πάποτε μὲ ψάξει.

Πλὴν ἡ ὑπαρξίς μου παύει

τὴν στιγμήν, καθ' ἣν θ' ἀρχίσῃς

δι' ἐμὲ νὰ ὀμιλήσῃς.

Ι. Π. ΒΑΤΣΙΔΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝῳ ΦΥΛΛΑ- ΔΙῳ ΑἸΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Αἰνίγμα — Σ.

Ἐνεκα τῆς πλησμονῆς τῆς ὕλης, τὸ μυθι-
 στόρημα ταύτην τὴν φοράν ἐκδίδεται εἰς ἡμί-
 φυλλον.

Συγχρόνως εἰδοποιεῖται τὸ δημόσιον, ὅτι
 δὲν ἐδημοσιεύθη τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Σ. Ι. Βου-
 τυρᾶ ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ ὡς συνεκδότου, ἐπειδὴ
 οὗτος, ἔνεκα οἰκογενειακῶν του καὶ λοιπῶν
 ἀσχολειῶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν
 ἐκδοσιν τοῦ παρόντος φυλλαδίου.